Poštnina plačana v gotovini

Leto X., št. 35 („JUTRO“ XX., št. 199 b) Ljubljana, ponedeljek 28. avgusta 1939 Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 6 — Telefon št. 3122 3123, 3124, 3125, 3126
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7 Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2 — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflijeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.-, po raznašalcih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor, Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Mednarodni položaj nespremenjeno resen:

Hitler čaka na odgovor angleške vlade

Vso noč in ves včerajšnji dan je angleška vlada proučevala Hitlerjeve predloge, vendar pa je prišla do prepričanja, da so nesprejemljivi ter zastopa mnenje, da se mora Berlin najprvo sporazumeti z Varšavo — Danes bo v sporazumu s Parizom in Washingtonom sestavljeni odgovor poslan v Berlin — Vojaške priprave se na vseh straneh mrzlično nadaljujejo

Vsa mednarodna javnost z največjo napetostjo pričakuje izid razgovorov, ki se vodijo med Berlinom, Londonom in Rimom. Dasi še niso izgubljene vse nade, da se bo kljub vsem težavam in skrajni napetosti morda še ob 12. uri posrečilo preprečiti novo vojno katastrofo, kažejo zadnje vesti na to, da za pretiran optimizem ni mesta. Angleška vlada je skoraj vso noč in ves včerajšnji dan proučevala predloge, ki jih je v svoji poslanici dostavil nemški kancelar Hitler, ter se bo danes ponovno sestala k seji. London je v stalnih stikih s Parizom in Washingtonom in bo angleška vlada zavzela svoje končno stališče v sporazumu s Francijo in Zedinjenimi državami. Toliko pa je že jasno, da niti Anglija niti Francija ne mislita na to, da bi izvajali kak pritisk na Poljsko in jo silili k popuščanju napram Nemčiji. Po uradno še nepotrjenih vesteh je snoči prispel poljski zunanji minister Beck v London in bo sodeloval pri zaključni redakciji angleškega odgovora Hitlerju. V Nemčiji se med tem mrzlično nadaljujejo vojne priprave. V Berlinu naglašajo, da je od odgovora angleške vlade odvisna končna odločitev Nemčije. Tudi Anglija in Francija se pripravljata na najresnejše in je bila že odrejena evakuacija velikih mest, predvsem Pariza in Londona. Današnji dan utegne prinesti zelo važne in dalekosežne odločitve.

Anglija predlaga 6-mesečno premirje?

Neprestana posvetovanja angleške vlade — Odgovor na Hitlerjeve predloge bo sestavljen v sporazumu s Parizom in Washingtonom

London, 27. avg. z. O podrobnejši vsebini predlogov, ki jih je prinesel berlinski poslanik Henderson od Hitlerja angleški vladi, še vedno ni mogoče dobiti nikakih zanesljivih informacij. Henderson se bo še-le jutri vrnil v Berlin. Vlada je imela ponoči tri ure trajajočo sejo, na kateri je proučevala Hitlerjeve predloge in se je dopoldne ponovno sestala. Min. predsednik Chamberlain je z zunanjim ministrom skupno s strokovnjaki proučeval vse podrobnosti Hitlerjevih predlogov. Popoldne se je vlada ponovno sestala in je zasedala skoro štiri ure. V nasprotju s prvotnimi vestmi, da je Hitler zahteval svobodne roke v vzhodni Evropi, zatrjujejo sedaj, da so Hitlerjevi predlogi sestavljeni mnogo bolj zmerno in previdno ter da je Hitler izbral nekako srednjo pot med svojimi marčnimi predlogi in zadnjimi zahtevami, ki jih je objavljal nemški tisk. V merodajnih londonskih krogih pa naglašajo, da Anglija slej ko prej popolnoma prepušča Poljski odločitev o tem, kdaj smatra, da so ogroženi njeni interesi. Anglija ne bo v nobenem pogledu pritiskala na Poljsko, naj sprejme ali odkloni nemške zahteve, ker smatra, da je stvar Berlina, da se neposredno sporazume z Varšavo. Nevtralni opazovalci v Londonu naglašajo, da je položaj za Anglijo postal v zadnjih 24 urah skrajno kočljiv in so zaradi tega dolgotrajna posvetovanja angleške vlade docela razumljiva, ker se v Londonu v polni meri zavedajo, da je od tega v nemali meri odvisna odločitev o miru in vojni v Evropi. Vojaške priprave Nemčije so tako obsežne, da ni pričakovati nič dobrega. Kakor zatrjujejo, so v Hitlerjevi pismeni poslanici, ki jo je poslal angleški vladi, cilji Nemčije v vzhodni Evropi manj jasno precizirani, kakor pa jih naglaša nemški tisk. Angleška vlada se glede odgovora Hitlerju posvetuje ne samo s Parizom, marveč tudi z Washingtonom, ker polaga največjo važnost na mnenje Roosevelta, ki se je s svojo poslanico ponudil za posredovalca. Zvečer se je v običajno zelo dobro informiranih krogih zvedelo, da bo angleški odgovor Hitlerju vseboval predlog, naj sklenejo Nemčija, Poljska in vse ostale zainteresirane države šestmesečno premirje, med katerim naj se z direktnimi pogajanji poišče pot za mirno ureditev sedanjih mednarodnih sporov, izrecno pa poudarjajo, da odgovor angleške vlade ne bo vseboval ničesar, kar bi dalo le najmanjši povod za domnevo, da bi utegnila Anglija spremeniti svoje stališče napram Poljski ali pa, da bi mislila na kako novo Monakovo.

Komunike angleške vlade

London, 27. avg. c. Po današnji seji angleške vlade je bil izdan komunike, ki pravi:

Poslanik Henderson se bo najbrže jutri vrnil v Berlin, da izroči odgovor kancelarju Hitlerju na njegovo sporočilo. Jutri opoldne bo nova seja vlade. Glede na nepotrjena poročila o vsebini poslanice kancelarju Hitlerju, opozarja angleška vlada, da ni z nekaterimi popolnoma neutemeljenimi in popolnoma nepravilnimi novinskimi poročili v nikaki zvezi.

Še ena seja

London, 27. avg. br. **Na današnji popoldanski seji je angleška vlada nadaljevala proučevanje Hitlerjevih predlogov. Na seji so sestavili načrt odgovora, vendar pa vlada še ni sprejela končnega sklepa in se bo jutri dopoldne ponovno sestala k seji. Pred današnjo popoldansko sejo vlade je imel Chamberlain dolg razgovor s Halifaxom in poslanikom Hendersonom. Po seji vlade je odšel Chamberlain v avdijenco h kralju, kateremu je podrobno poročal o položaju.**

Ovacije Chamberlainu

London, 27. avgusta. AA. Reuter: Vse predpoldne so se zbirale velike množice ljudstva v Downingstreetu. Ko je gospa Chamberlain odšla iz uradnega stanovanja ministrskega predsednika, ji je prebivalstvo priredilo burne ovacije.

Nemški predlogi nesprejemljivi

Pariz, 27. avg. AA Stefani. **Večerniki pod ogromnimi naslovi poročajo, da je postal mednarodni položaj obupen in trdijo, da bosta vladi v Londonu in Parizu povsem sporazumni glede ocene nemških predlogov, ki so nesprejemljivi. Listi dodajajo, da vse kaže, da London in Pariz mrzlično pripravljata nove protipredloge, ki bodo še nocoj poslani v Berlin. Ti protipredlogi bodo pustili popolno svobodo Varšavi, ki bo lahko svobodno zavzela svoje stališče. London in Pariz si bosta v vsakem slučaju zavarovala svojo solidarnost. Politični krogi trdijo, da se Anglija in Francija trudita, da bi preprečili novo monakovsko konferenco.**

Beck tajno odpotoval v London?

London, 27. avg. AA. Stefani: **Trdovratno se vzdržujejo novice, da je poljski zunanji minister Beck prispel z letalom v London. »Press Association« pravi, da je odgoditev vladne seje v zvezi s prihodom in odhodom tujih diplomatov. Ugotovljeno je tudi, da je na letališče Heston prispelo tajinstveno letalo in so se pri pristanku tega letala morali vsi časnikarji umakniti.**

Najprvo je potreben sporazum s Poljsko

Stockholm, 27. avgusta. AA. »Svenska Dagbladed« poroča iz Londona, da so govori o pomirljivi politiki v vladi izzvali največjo pozornost zlasti pri onih članih, ki so že preje kritizirali monakovski sporazum. **V teh krogih izjavljajo, da ni mogoče niti pomisliti na to, da bi vlada nagovarjala Poljsko na popuščanje v gdanskem vprašanju.** V ostalih londonskih krogih izjavljajo, da se razpoloženje v vladi lahko tolmači tako, da se pustijo odprta vrata za pogajanja. V teh krogih pričakujejo, da sporočilo kancelarju ne bo predstavljalo niti direktni »da« niti odkriti »ne«. »Stockholm Tidningen« poroča, da je edino pozitivno dejstvo, da je Velika Britanija stopila v zvezo s francosko vlado in s predsednikom Zedinjenih držav Rooseveltom. Splošno vlada prepričanje, da bo London napotil Hitlerja, naj se sporazume najprvo z Varšavo. Anglija ne bo izvajala niti najmanjšega pritiska na Poljsko z namenom, da bi se uklonila zahtevam Nemčije.

Stališče Varšave

London, 27. avg c. O vsebini Hitlerjeve poslanice angleški vladi varujejo v tukajšnjih uradnih krogih največjo tajnost. Najbolj zanima merodajne kroge, če so Hitlerjevi predlogi, ali bolje zahteve glede Gdanska združljive s stališčem Poljske, da za vsako ceno brani svojo neodvisnost. **V Varšavi so danes v oficielnih poljskih krogih izjavljali, da ima Hitlerjeva poslanica najbrž namen, da ustvari nasprotja med Anglijo in Poljsko. Vsekakor pa se morejo po sodbi varšavskih krogov Hendersonovi razgovori nanašati samo na odnošaje med Anglijo in Nemčijo, ker se o poljskih zadevah nikdar ne bo moglo razpravljati brez Poljske.**

Varšava, 27. avgusta. AA. Pat poroča: Jutranji tisk podčrtuje, da je položaj v Evropi izredno težak. To dokazuje tudi veliko diplomatsko delovanje v posameznih prestolnicah kakor tudi vojne priprave poedinih držav. Poljski listi objavljajo novico o odpovedi svečanosti v Tannenbergu kakor tudi o odpovedi kongresa narodno-socialistične stranke v Nürnbergu. Poljski listi poročajo tudi zelo izčrpno o naporih predsednika Zedinjenih držav g. Roosevelta ter podčrtavajo, da je predsednik poljske republike Moscicki v načelu sprejel njegove predloge.

„Morda samo še vprašanje par ur“

Rim, 27. avg. c. Vsi italijanski časopisi posvečajo danes prve strani misiji poslanika Hendersona in pravijo, da je sedaj odgovornost za mir ali vojno pri Angliji. »Popolo di Roma« piše: Kri že teče na poljski meji in hitra odločitev je potrebna. Rešitev miru **morda ni več vprašanje dni, temveč samo še par ur.** Gayda piše v »Voce d' Italia«: Mussolini je zastavil ves svoj vpliv, da se položaj reši z razgovori, toda Italija stoji v vsakem primeru slej ko prej trdno na strani Nemčije.

V Moskvi rezervirani

Moskva, 27. avg. AA DNB. Šele današnji listi objavljajo tekst angleško-poljskega sporazuma o vzajemni pomoči kot novico, ki jo je prinesla agencija Tass. Listi se v komentarje ne spuščajo. Glede položaja na nemško-poljski meji listi prinašajo le kratka poročila agencije Tass iz Berlina in Varšave. Listi se vzdržujejo, da bi odobravali poljsko stališče.

Berlin čaka

Predno ne bo prispel odgovor angleške vlade, ni pričakovati nobene odločitve

Berlin, 27. avg. z. **Od odgovora, ki ga bo prinesel angleški poslanik Henderson, ki ga pričakujejo za jutri zjutraj, bo po zatrjevanju berlinskih merodajnih krogov odvisna odločitev Nemčije o miru in vojni. Vsekakor je diplomatska aktivnost zadnjih 24 ur preprečila, da še ni prišlo v Berlinu do nikakih nepreklicnih ukrepov. Hitler čaka na odgovor angleške vlade. Tudi v Berlinu niso znane nobene podrobnosti glede Hitlerjevih predlogov angleški vladi. Splošno pa vlada prepričanje, da bo Hitler vztrajal na tem, da se Gdansk priključi Nemčiji in u' ine poljski koridor ter Poljska na ta način odreže od Severnega morja, s čimer bi prišla v gospodarsko in politično odvisnost Nemčije. Zagotovila, ki jih je ponovno dala Nemčija Švici, Belgiji, Holandski in Luksemburgu, pa kažejo na to, da želi Nemčija na vsak način lokalizirati svoj eventuelni oboroženi obračun s Poljsko. Vojaški ukrepi v Nemčiji so dosegli že tako stopnjo, da se lahko govori že o popolni mobilizaciji. Vsa za vojno važna industrijska podjetja so že popolnoma mobilizirana. Ukinitev železniškega prometa s tujino kaže na to, da so vse železniške proge rezervirane za vojaške transporte. Rekvizicije so v polnem teku. V Berlinu vlada mir, vendar pa je povsod opažati melanholično razpoloženje. Pred zvočniki se zbirajo velike množice, ki nestrpno čakajo poročil o mednarodnem položaju.**

Mirno razpoloženje v Berlinu

Berlin, 27. avg. br. Berlinsko prebivalstvo z veliko napetostjo zasleduje vesti o pogajanjih med Berlinom in Londonom. Posredovalni predlog ameriškega prezidenta Roosevelta je napravil v vsej nemški javnosti globok vtis. Lahko se ugotovi, da so najširši krogi nemškega naroda miroljubno razpoloženi in smatrajo, da se bo z dobro voljo na vseh straneh lahko prišlo do sporazuma in do mirne rešitve sedanje krize. Strogi vojaški ukrepi zadnjih dni, zlasti pa danes objavljena uvedba »krušnih kart« je mirno razpoloženje prebivalstva še povečala.

Neoficielni sestanek državnega zbora

Berlin, 27. avg. c. Kancelar Hitler je povabil danes člane državnega zbora, ki so zbrani v Berlinu, na neoficielen sestanek v kancelarsko palačo. V merodajnih berlinskih krogih naglašajo da to ne pomeni sklicanja državnega zbora. O sklicanju državnega zbora so krožile danes po Berlinu razne govorice, ki jih pa zaenkrat uradno ne potrjujejo.

O tem sestanku je bilo izdano uradno poročilo, ki pravi: Danes dopoldne je povabil kancelar Hitler k sebi v kancelarsko palačo vse poslance državnega zbora. V daljšem govoru jim je predočil resnost sedanjega mednarodnega položaja. Poslanci so njegova izvajanja sprejeli z velikim odobravanjem.

Železniški promet z inozemstvom ustavljen

London, 27. avg. br. Agencija Reuter poroča, da je bil nocoj ob 22. železniški promet za civilno prebivalstvo v vsej Nemčiji prekinjen. Tudi poštni promet je bil zelo omejen. Civilnemu prebivalstvu so sedaj od prometnih sredstev na razpolago le še navadni vozovi. Letalska zapora se je danes razširila na vse nemško ozemlje. Železniški promet je bil ukinjen na zapadnih mejah tudi s tujino. Nocoj ob 21. je prispel iz Nemčije poslednji vlak v Nizozemsko.

Jesenice, 27. avg. r. Nemške obmejne oblasti so danes zavrnile vse potnike, ki so nameravali potovati v Nemčijo, kljub temu, da so imeli redne potne liste in vizume nemških konzulatov odnosno poslaništva. Železniški promet z Nemčijo bo od polnoči dalje do skrajnosti omejen. Jutri bosta prišla iz Nemčije samo dva vlaka preko Jesenic in prav tako bosta tudi v nasprotni smeri obratovala samo dva vlaka.

Maribor, 27. avg. r. Uprava nemških železnic je obvestila železniško upravo v Mariboru, da bo od polnoči dalje ukinjen odnosno do skrajnosti omejen železniški promet preko Maribora. Obratoval bo v obeh smereh samo po en par vlakov.

Split, 27. avg. r. Danes so dobili vsi nemški državljani, ki se mude na počitnicah v Dalmaciji, preko konzulatov nujen poziv, naj se takoj vrnejo v Nemčijo. Vsi nemški gostje so že danes odpovedali stanovanje in deloma odpotovali že z nočnimi vlaki.

Neprestani posveti med Hitlerjem in Mussolinijem

Italija si slej ko prej prizadeva, da bi dosegla mirno poravnavo, dasi poudarjajo solidarnost z Nemčijo

Rim, 27. avg. br. Diplomatski stiki med Rimom in Berlinom so izredno živahni. Kakor zatrjujejo poučeni politični krogi, skuša italijanska vlada pomirjevalno vplivati na Nemce in jih zadržati od morebitnega prenagljenega koraka. Mussolini in Hitler že tri dni izmenjavata misli o nastalem položaju. Med njima posreduje nemški poslanik v Berlinu Mackensen. Včeraj popoldne je izročil Mussoliniju vpričo zunanjega ministra Ciana že tretje Hitlerjevo sporočilo, na katero je italijanski min. predsednik takoj odgovoril. Popoldne je bil Mackensen znova v Beneški palači in je izročil Mussoliniju ponovno Hitlerjev odgovor. Tudi tokrat je bil prisoten grof Ciano.

Agencija Stefani pravi v svojem komentarju o teh diplomatskih stikih med obema voditeljema osi, da pričajo o tesnem italijansko-nemškem sodelovanju in o tem, da sta politiki obeh držav na isti črti. Politični krogi naglašajo, da sta Francija in Anglija v zadnjem času pokazali precejšnjo zmernost, zaradi katere se položaj ni še bolj poostril. Spričo tega bo morda mir vendarle še rešen. Italijanska diplomacija ne opušča nobene prilike, da ne bi pomirjevalno vplivala na vse strani.

»Popolo di Roma« ugotavlja v svojem današnjem uvodniku, da po italijanskem mnenju ni vprašanja na svetu, ki bi ga ne bilo mogoče rešiti na miren način. Evropa ne more živeti še nadalje v negotovosti. Milijoni ljudi ne morejo viseti med mirom in vojno. Treba je priznati potrebo mirne revizije v Evropi, kakor to določa tudi pakt Društva narodov.

Varšava odločna

Poljska mirno motri razvoj dogodkov in je odločena do skrajnosti braniti svoje pravice

Varšava, 27. avg. br. Danes dopoldne je imela poljska vlada izredno važno sejo pod vodstvom prezidenta republike Moscickega. Na seji je zunanji minister Beck poročal o najnovejšem razpletu evropske krize in še posebej o poslednjih Hitlerjevih pogojih za ohranitev miru, o katerih ga je obvestila angleška vlada. Poljski vladni krogi sodijo, da je postal položaj izredno resen.

Po seji vlade so bili izdani nadaljnji vojaški ukrepi. Zapadna meja je skoraj popolnoma zaprta. Medtem so se danes pripetili novi incidenti v obmejnem ozemlju. V bližini gdanske meje je prišlo do spopada med skupino gdanskih narodnih socialistov in oddelkom poljske vojske. Neki Gdanec je bil ubit, dva pa sta bila ranjena.

Kljub izrednemu položaju vladata v poljski prestolnici največji red in mir. Po ulicah se vidi razmeroma malo vojaštva, ker so skoro vse čete že davno odšle na določene jim postojanke in zborna mesta v bližini meje.

Na ulicah se vidijo po večini starejši ljudje, žene in otroci, ki pa jih zadnje dni v velikem številu pošiljajo na deželo.

Po vseh varšavskih ulicah so nabiti lepaki z navodili, kje so najbližja zavetišča pred letalskimi napadi.

Nad Varšavo krožijo neprestano poljska lovska letala, da preprečijo kako morebitno nesrečo. Tudi v Varšavi so že povsod razmeščeni težki, srednji in lahki protiletalski topovi, kakor tudi izredno veliko število protiletalskih strojnic, s katerimi hočejo preprečiti pokuse morebitnih nizkih poletov sovražnih bombnikov.

Prebivalstvo v Varšavi je mirno in odločno ter trdno zaupa v svojo vlado. Bilo

Nadaljevanje na 2. strani

V Rimu še niso izgubili upanja na mirno rešitev

Rimska diplomacija deluje za mirno poravnavo

Rim, 27. avg. z. **V tukajšnjih diplomatskih krogih še vedno upajo v mirno rešitev sedanje napetosti. Danes se opaža v rimskih krogih nekoliko bolj optimistično razpoloženje. Še vedno mislijo, da bo uspelo kljub vsem težkočam rešiti mir. V tem duhu dela zadnje dni vsa italijanska diplomacija. Mussolini je danes ponovno sprejel nemškega poslanika, ki mu je v navzočnosti zunanjega ministra grofa Ciana sporočil novo, že četrto telefonsko sporočilo Hitlerja. Italijanski listi pišejo od včeraj v znatno milejšem tonu. Nevtralni opazovalci v Rimu sodijo, da zasleduje Italija docela realno politiko in pazljivo tehta interese Italije v sedanji situaciji.**

Nadaljevanje s 1. strani

je nekaj primerov navala na denarne zavode in na trgovine z življenjskimi potrebščinami. Vojaške oblasti so aretirale okoli 50 trgovcev, ki so skušali izrabiti položaj z neprimernim povišanjem cen.

Poljska vlada je danes demantirala celo vrsto nemških vesti o dogodkih na Poljskem. Po teh demantijih v Lodzu ni bilo ustanovljeno koncentracijsko taborišče za Nemce na Poljskem. Vesti, da je bilo na Poljskem doslej aretiranih 30.000 Nemcev, so bile proglašene za blazne.

Hkratu je agencija Pat objavila, da so danes nemška vojaška letala ponovno preletela poljsko področje, nad katerim je bila proglašena letalska zapora. Tako so nemška izvidniška letala danes preletela Gdynijo, Grudziadz, Tczev in še nekatere druge poljske kraje. Poljske protiletalske baterije so oddale več alarmnih strelov, nakar so se letala spet umaknila v Nemčijo.

Francija vztraja pri svojem stališču

Razumna pogajanja vedno mogoča, nasilju se bo odločno uprla

Pariz, 27. avgusta. AA. Havas: Mednarodni položaj je še dalje nespremenjeno resen. Tak vtis v glavnem vlada v dobro obveščenih političnih krogih ob koncu današnjega dne. Tukaj izjavljajo, da predstavljajo največji dogodek dneva vojni ukrepi, ki jih je storilo ministrstvo za narodno obrambo. V Parizu odločno poudarjajo, da ti ukrepi nimajo nobenega izzivalnega značaja. Izvajajo se v smislu odločitve, ki je bila sprejeta pred nekaj dnevi zaradi resnosti mednarodnega položaja. Varnostni ukrepi prihajajo avtomatično in je povsem prirodno, da se mora Francija za vsak primer dobro pripraviti.

Diplomatska akcija Francije v Berlinu ni prinesla nobene spremembe. Izjava Daladiera je ohranila vso svojo vrednost in še vedno v celoti drži. Francoski diplomatični krogi so skrajno rezervirani glede vsebine razgovorov, ki jih je imel Hitler z veleposlanikoma Velike Britanije in Francije. Naglašajo le, da so Hitlerjeve izjave nejasne, ker iz njih ni videti prave namere Nemčije. Francija je pripravljena sodelovati pri rešitvi vseh spornih vprašanj v razumnih pogajanjih, prav tako pa je tudi odločena upreti se vsaki nasilni rešitvi, ki bi ogrožala svobodo in neodvisnost narodov. V tem smislu so bila poslana tudi navodila francoskemu veleposlaniku v Berlinu g. Coulondru. Francoski veleposlanik je obvestil šefa nemške vlade glede stališča Francije, ki ga je v ostalem obrazložil že itak predsednik vlade g. Daladier.

Pariz, 27. avg. c. Nocojšnji »Temps« piše: Mednarodna napetost ni prav nič popustila, toda še obstaja možnost pogajanj. Hitler ne more sedaj prav nič več dvomiti o odločnem stališču Francije in Anglije. Rešitev miru zavisi od njegove odločitve.

Pariz, 27. avg. c. Ministrski predsednik Daladier je sprejel popoldne vrhovna poveljnika vojske in mornarice in bivšega ministrskega predsednika Flandina. Popoldne je bil pri njem poljski poslanik, ki se je zjutraj oglasil pri Bonnetu. Zunanji minister je sprejel tudi ameriškega poslanika.

Pariz, 27. avgusta AA. Havas. Vse področje, ki leži vzhodno od črte Pariz-Lyon-Marseille, je proglašeno za prepovedano cono, v kateri ne smejo pristajati letala.

430 milijonov kredita Francije Poljski

Pariz, 27. avgusta AA. Havas. Vlada je overovila odlok, s katerim odobrava Poljski kredit 430 milijonov frankov za nakup vojnega materiala. —

Razširjena mobilizacija v Franciji

Pariz, 27. avg. c. V zvezi z včerajšnjo delno mobilizacijo v Franciji javljajo nekateri listi, da so bili del. vpoklicani tudi oni obvezniki, ki pripadajo skupini 8. Tako so sedaj izmed osmih skupin v Franciji mobilizirani vsi pripadniki prvih šestih skupin in del osme, vpoklicana pa nista samo še 7. skupina in drugi del 8.

Dosedaj v Franciji 2,000.000 vojakov pod orožjem

Pariz, 27. avg. br. Vojaške priprave za vsako eventualnost so se v Franciji v glavnem skoraj že zaključile. Pod orožjem sta sedaj približno 2 milijona ljudi. Maginotova linija je polno zasedena. Tudi v Savojskih Alpah so vse postojanke zasedene. Vsi prelazi so zaprti in po dolinah je koncentriranih mnogo motoriziranih in planinskih oddelkov vojaštva. Letalstvo je v polni vojni pripravljenosti. Tudi efektivi vojne mornarice so bili v zadnjih dneh izredno ojačeni.

V Parizu je imel danes ministrski predsednik Daladier nove sestanke s poveljnikom vojske generalom Gamelinom in šefom generalnega štaba generalom Darlainom. Pozneje se je Daladier sestal s poljskim poslanikom Lukasiewiczem.

Maroške čete prihajajo v Francijo

Maroko, 27. avg. br. V Maroku je bila v redu izvedena mobilizacija tamošnjih rezervistov, ki jih prepeljavajo v velikih skupinah preko morja v južno Francijo. Večina maroških čet je delegirana na italijansko-francosko mejo. Vojne oblasti so v Maroku rekvirirale vse tovorne avtomobile, vse avtobuse in tudi veliko število zasebnih avtomobilov.

Tudi v Italiji novi vpoklici rezervistov

Rim, 27. avg. br. Poročali smo že o vpoklicu vojnih obveznikov letnikov 1903 in 1913. Njih mobilizacija se bo pričela prihodnjo nedeljo. Danes pa je agencija Štefani objavila, da je bila pravkar izvršena mobilizacija letnikov 1902 in 1910. Potemtakem je sedaj pod orožjem že 8 letnikov. Ko bosta v prihodnjih 10 dneh mobilizirana še letnika 1903 in 1913, bo v Italiji pod orožjem okrog 2,500.000 ljudi.

Italijanske ladje se morajo takoj vrniti v svoje luke

Rim, 27. avgusta. c. Vse italijanske ladje v turških lukah so dobile navodilo, da se nemudoma vrnejo v Italijo.

Split, 27. avg. p. Italijanski parnik »Lero«, ki je doslej vozil redno na progi Trst—Split—grške luke in se je pravkar mudil v Splitu, je dobil snoči brezžični poziv od italijanske oblasti, da prekine nadaljnjo vožnjo proti jugu in se vrne v Trst ter se stavi na razpolago admiraliteti. Na ladji je bilo 25 Grkov, ki so se že snoči izkrcali in bodo z nekim jugoslovenskim parnikom nadaljevali pot v Grčijo.

Razpoloženje ameriške javnosti

Washington, 27. avgusta. AA. Havas: Vsa Amerika z največjo pozornostjo spremlja razvoj evropske krize. Časopisi in radijske postaje se trudijo, da podajo javnosti nepristransko sliko o položaju v Evropi. Ameriški tisk je razdeljen v glavnem v tri tabore: 1. v pristaše popolne izolacije, 2. prijatelje Francije in Velike Britanije, 3. v zagovornike nevtralnosti. Washingtonski dopisnik »Newyork Timesa« trdi, da bodo Zedinjene države v slučaju vojne podpirale Veliko Britanijo in Francijo in jima dobavljale vojni material.

Kanada na strani Anglije

Ottawa, 27. avg. AA. Havas. Po vsej državi nadaljujejo z varnostnimi ukrepi. Minister za narodno obrambo je dal navodila za okrepitev obmejnih čet. Prav tako so storjeni ukrepi, da se prepreči vsaka sabotaža pri delu v notranjosti države. Splošno vlada vtis, da bo Kanada v primeru vojne na strani Velike Britanije.

Indija solidarna z Anglijo

Simla, 27. avg. AA (Reuter) Uradno poročajo, da je indijski podkralj dobil od posameznih indijskih vladarjev svečane izjave o vdanosti Nj. Vel. kralju Velike Britanije in cesarju Indije. S temi izjavami indijski vladarji izjavljajo, da bodo za slučaj vojne dali na razpolago Veliki Britaniji vso svojo oboroženo silo in materialna sredstva svojih držav za vojno. V imenu Nj. Vel. kralja in cesarja se vicekralj Indije toplo zahvali vladarjem.

Nemčija je že dobila režim „krušnih kart“

Od danes dalje se dobe najvažnejša živila, obleka in obutev samo v omejenih količinah na posebne nakaznice — Uradna utemeljitev

Berlin, 27. avg. br. Čeprav je že doslej primanjkovalo v trgovinah razno blago, ker so bile na razpolago le manjše količine in so že dalje časa računali s tem, da bo uvedena racionalizacija življenjskih potrebščin, je bila nemška javnost danes vendarle presenečena, ko je po radiu zvedela, da se z današnjim dnem uvaja v vsej Nemčiji za najglavnejše življenjske potrebščine sistem tako zvanih, iz vojne dobe proslulih krušnih kart, t. j. posebnih nakaznic, s katerimi morejo posamezna gospodinjstva nabavljati pri določenem trgovcu omejeno količino živil. Ta odlok je v javnosti še bolj utrdil prepričanje, da je treba računati z nenadnim izbruhom vojne. V minili svetovni vojni so bile krušne karte uvedene šele proti koncu drugega leta vojne, dočim jih uvajajo sedaj v Nemčiji že pred pričetkom vojne. To tolmačijo kot dokaz, da Nemčija že sedaj računa s tem, da v primeru vojne ne bo mogla ničesar uvažati iz inozemstva. O uvedbi teh živilskih nakaznic je bilo objavljeno naslednje uradno pojasnilo:

Da bi se zagotovila pravična razdelitev za življenje najpotrebnejših predmetov med prebivalci, je Nemčija uvedla obvezno izdajo posebnih nakaznic, na temelju katerih se lahko vrši nakup blaga po posameznih trgovcih. Te objave se izdajajo tudi za milo in premog za domačo porabo. Zaradi tega se smejo ti predmeti prodajati konsumentom samo na temelju oblastnega potrdila, da je dotičnik, ki nabavlja, pooblaščen za nabavo omenjenih potrebščin. Za hrano, milo in premog, ki je potreben za domačo rabo, bodo oblasti izdajale posebne karte z veljavnostjo za 4 tedne. Od tega je izvzet krompir in najnujnejše življenjske potrebščine kakor kruh in žitna moka. Vsem konsumentom bodo v roku 24 ur dostavljene na dom legitimacije in boni. Za pletenine, obleko in obutev pa bodo izdane nakaznice za nabavo samo po posebnem dovoljenju, t. j. če bo dokazana nujna potreba. Naknadno bo oblast določila, katere vrste pletenin, oblači lin obutve spadajo pod ukrepe te uredbe. Objava naglaša, da bodo oblasti velikodušno postopale pri ocenjevanju potrebe. Proučujejo se možnosti, da bi se ti ukrepi po možnosti ublažili. Po možnosti bo Nemčija skušala tudi zmanjšati produkcijo predmetov, ki jih zadeva ta uredba.

Oficiozni »Deutscher Dienst« piše, da to ni noben izjemen ukrep, ki bi ga narekovala potreba, ki ne obstoja in ki bi morda odgovarjal nekim težavam za prehrano nemškega prebivalstva. Gre le za ukrepe pravočasne previdnosti in za pravično razdelitev teh potrebščin za slučaj potrebe. List trdi dalje, da so pristojna mesta pred kratkim opozorila na to, da je prehrana ljudstva povsem zavarovana in da so narodne rezerve življenjskih potrebščin tako povečane, da lahko Nemčija mirno pričakuje razvoj dogodkov. Ta ukrep rajha je samo dokaz nezlomljive volje Nemčije, da hoče živeti. Nemški narod, ki je zvest in vdan svojemu voditelju in discipliniran, bo tudi v bodoče vzdržal vse poskuse gospodarskega pritiska iz inozemstva in bo tudi v bodoče sijajno zdržal »živčno vojno«.

Poleg nakaznic za življenjske potrebščine, ki so bile danes uvedene, so bili podvzeti tudi drugi ukrepi za racionalizacijo prehrane prebivalstva. Po vseh hotelih so danes omejili serije pripravljenih jedil. Tudi točenje gorkih in mrzlih pijač je omejeno.

Popis blaga po trgovinah

Po odredbi oblasti morajo ostati trgovine z živili, s tekstilnim blagom in čevlji jutri v ponedeljek in v torek zaprte. V teh dneh se mora izvršiti v teh trgovinah popis vsega razpoložljivega blaga.

Koliko živil se bo dobilo na nakaznice

Berlin, 27. avg. br. Na podlagi danes izdanih in tudi že razdeljenih živilskih kart bodo prejemali odslej v Nemčiji na karte naslednja živila in druge potrebščine v količinah, ki jih v naslednjem podajamo, kakor jih je objavila agencija DNB:

Na osebo se bo dobilo na teden po 235 g mesa, mesnih izdelkov ali mesnih konzerv, 280 g sladkorja, 110 g marmelade ali 55 g sladkorja, 150 g zdroba, kaše in drugih takih živil, 360 g kave ali kavnih nadomestkov, 5 g čaja, 500 g mila v kosih ali v prahu in 100 g drugih pralnih sredstev, nadalje dnevno po 60 g masla, masti ali olja in 20 cl mleka. Dodatke bodo prejemali otroci pod 6 letom starosti, porodnice in delavci, ki opravljajo najtežja dela. Otroci bodo prejemali dodatno po pol litra, porodnice po 3 dcl mleka, delavci pa po 50 g mlečnih izdelkov, olja ali masti na dan. Količine premoga za domačo porabo, ki jih bodo mogle prejemati posamezne družine, bodo pozneje določene. Na živilskih kartah so označene tudi količine kruha, ržene in pšenične moke, vendar bo mogoče zaenkrat ta živila konzumirati v neomejenih količinah. V svobodnem prometu ostane začasno tudi še sadje in zelenjava.

Evakuacija Pariza

Na poziv vlade zapuščajo mesto vsi, ki niso neobhodno vezani na bivanje v Parizu — Priprave za obrambo pred letalskimi napadi

Pariz, 27. avg. br. Danes je zapustilo Pariz že veliko število otrok, žensk in starcev. S posebnimi vlaki, ki jih je dala na razpolago vlada, so se odpeljali v notranjost države. Vlada je izdala poziv, na državljane, naj po možnosti izselijo svojo deco in žene na deželo, da se na ta način olajša obramba Pariza. Tudi tujci zapuščajo Pariz. Letalsko ministrstvo je razdelilo danes vsemu prebivalstvu Pariza posebne tiskane brošure z navodili, kako naj se zadrži v primeru letalskih napadov na Pariz. Poleg tega nadzorujejo posebne komisije za pasivno obrambo proti letalskim napadom vse hiše, da ugotove, ali so pripravljena zatočišča pred letalskimi napadi in ali so odstranjeni vsi gorljivi predmeti s podstrešij in pripravljena voda in pesek za gašenje požarov.

Pariški magistrat je izdal poziv upokojencem in nezaposlenim Parižanom, ki mislijo ostati v francoski prestolnici, da se javijo za nadomestno službo v mestnih obratih, kjer primanjkuje delavcev zaradi vpoklica rezervistov. Sličen poziv so izdala tudi nekatera ministrstva, ki so že deloma pozvala na službo vse svoje nad 50 let stare upokojence.

Nocoj so bile v Parizu že vse svetilke na ulicah opremljene s posebnimi senčniki, da mečejo luč samo proti zemlji. Ustavljena je tudi vsa svetlobna reklama, tako da mudijo pariški bulvarji isto sliko, kakor septembra lanskega leta.

Funkcionarji pasivne obrambe proti letalskim napadom pregledujejo po hišah s posebnimi seznami, dali so maske proti plinskim napadom, ki so jih pred nekaj meseci razdelili Parižanom, v redu in vsak trenutek uporabne. Obenem dele plinske maske onim Parižanom, ki jih do sedaj še niso prejeli.

Na vseh strategično važnih mestih so bile ponoči postavljene protiletalske baterije.

Pariz, 27. avgusta. br. Danes so bile v poslanski zbornici konference posameznih političnih strank, na katerih so člani vlade poročali o mednarodnem položaju.

Evakuacija otrok iz Londona

London, 27. avg. br. Tudi v Angliji so se vojaške priprave zelo pospešile. Vojna mornarica je v polnem vojnem stanju. Trgovskim ladjam se že dodeljujejo za sprem stvo rezervne vojne ladje. To velja zlasti na progah po Severnem in Sredozemskem morju. Letalstvo je docela pripravljeno. Na vseh letališčih so v stalni pripravljenosti cele eskadre lovskih letal, da bi takoj reagirale na morebitni sovražnikov letalski napad. Obrambne protiletalske baterije, baloni in vsa ostala protiletalska obrambna služba so prav tako v stalni pripravljenosti. V Londonu so danes oblasti odredile vse potrebno, da se bo mogio že jutri izseliti iz mesta nad milijon otrok. Otroci so danes dobili gorka oblačila, živež za 1 dan in plinske maske. Otroci bodo potovali s posebnimi vlaki pod vodstvom učiteljev in učiteljic. Razmestili jih bodo po taboriščih v londonski okolici.

Sprejem nove vlade v Zagrebu in Beogradu

V Zagrebu in Beogradu so sprejeli člane nove vlade z manifestacijami za sporazum in bratsko slogo

Bled, 27. avg. AA. Potem ko so člani nove vlade Dragiše Cvetkovića prisegli, se je podpredsednik vlade g. dr. Vladko Maček vrnil z avtomobilom v Zagreb. Snoči je s postaje Lesce-Bled s posebnim vlakom proti Zagrebu odpotoval predsednik vlade Dragiša Cvetković z ministri. Na zagrebški železniški postaji so priredili predsedniku ministrskega sveta g. Cvetkoviću in članom vlade prisrčen sprejem. Od predsednika vlade in ministra Boža Maksimovića, Milana Nedića, inž. Nikole Beslića, Džaferja Kulenovića, Jevrema Tomića, dr. Branka Čubrilovića in dr. Mihajla Konstantinovića, ki so nadaljevali pot proti Beogradu, so se poslovili ministri Srđjan Budisavljević, dr. Josip Torbar, dr. Ivan Andres, dr. Bariša Smoljan, dr. Šutej in Stanoje Mihaldžić, ki so ostali v Zagrebu in bodo jutri odpotovali s podpredsednikom vlade dr. Mačkom v Beograd.

Beograd, 27. avg. AA. Še pred 9. je bil peron železniške postaje poln velikega števila prijateljev predsednika ministrskega sveta in članov vlade. Na peronu je bilo zlasti mnogo bivših senatorjev in narodnih poslancev ter člani krajevnega odbora JRZ s predsednikom dr. Jovanom Radoničem na čelu. Nekaj pred prihodom vlaka je prišel na postajo tudi zunanji minister dr. Aleksander Cincar-Marković, za njim pa bivša ministra dr. Ružić in Čejović. Prišli so tudi ban zetske banovine g. Krstić, pomočniki ministrov Arsa Petrović, dr. Pilja in Horvatski, upravnik mesta Beograda, pomočnik upravnika Drag. Jovanović s šefom oddelka policije Batkovićem, generalni ravnatelj državnih železnic Djurić, načelnik oddelka za zaščito države Cvetan Gjorgjević načelnik ministrstva za notranje zadeve Ralčić, šefa kabineta Ružić in Sečerović, osebni tajnik predsednika vlade Boža Anastasijević in mnogo višjih uradnikov notranjega, zunanjega in finančnega ministrstva. Prihod vlaka so pozdravili vsi navzoči z vzkliki: »Živel predsednik vlade Dragiša Cvetković! Živel dr. Vladko Maček! Živela vlada sporazuma Srbov in Hrvatov! Živela Jugoslavija!« Iz vagona je prvi stopil predsednik vlade Dragiša Cvetković zelo dobro razpoložen, za njim pa ostali člani vlade, ki so jih prijatelji takoj obstopili ter izrazili svoje zadovoljstvo, da je končno prišlo do dolgo pričakovanega sporazuma med Srbi in Hrvati. Številne dame so izročile predsedniku vlade šopke cvetja. Prav tako tudi Boži Maksimoviću in ostalim ministrom. Ko je predsednik vlade Cvetković z ministri odšel pred postajo, je na prostranem trgu zbrana množica ljudstva ministre pozdravila s prisrčnimi in navdušenimi vzkliki: »Živel sporazum! Živela vlada sporazuma! Živio Cvetković! Živio dr. Maček! Živela bratska sloga!« Beograd je pri tej priliki pokazal svojo visoko narodno in politično zavednost in je spontano pozdravil državnike, ki so s tolikšno požrtvovalnostjo delali za narodni blagor in bratski sporazum med Srbi in Hrvati.

Manifestacije v Zagrebu

Zagreb, 27. avg. r. Snoči ob 8.30 so nastale v Zagrebu, ko so ljudje zvedeli za vsebino sporazuma dr. Mačka s predsednikom vlade Cvetkovićem, spontane manifestacije, pri katerih je sodelovala ogromna množica meščanstva. Po ulicah so korakali dolgi sprevodi manifestantov z godbami na čelu, ki so navdušeno pozdravljali sklenjeni sporazum in vzklikali dr. Mačku. Pred tiskarno »Hrvatskega dnevnika«, kjer je bila zbrana velika množica, so sproti prodali vse izvode lista, kakor hitro so prišli iz tiskarskega stroja. Tudi ostali zagrebški listi z vestmi o sporazumu in imenovanju nove vlade so bili takoj razprodani.

Zagreb, 27. avg. o. Snoči po objavi sporazuma in sestave nove vlade v Zagrebu niso bile prirejene kake posebne manifestacije. Priredile se bodo šele v torek po seji hrvatskega narodnega zastopstva.

Jutri prva seja ministrskega sveta

Beograd, 27. avg. p. Jutri zjutraj bodo odpotovali v Beograd hrvatski ministri s podpredsednikom vlade dr. Mačkom vred. Ker bo prispel jutri v Beograd poleg ostalih članov vlade tudi dr. Lazar Marković, ki se je zadnje čase mudil v tujini, bodo v Beogradu zbrani vsi člani nove vlade. Kakor zatrjujejo, bo imela nova vlada v torek svojo prvo sejo.

Novi prometni minister inž. Nikola Beslić je dopoldne nekoliko pred 11. prevzel svoje nove posle od dosedanjega prometnega ministra dr. Džaferja Kulenovića. Pred tem je novi kmetijski minister dr. Branko Čubrilović od njega prevzel kmetijske resorne posle.

Minister dr. Torbar o bodočem delu

Zagreb, 27. avg. p. Novi poštni minister dr. Josip Torbar je davi izjavil novinarjem da sedaj ne more dati nikake važne izjave, ker še ni prevzel resora in tudi ni dobil natančnejšega vpogleda v posle poštnega ministrstva. Nocoj, je dejal, bo z ostalimi hrvatskimi ministri odpotoval v Beograd. Vsi hrvatski ministri razen podpredsednika vlade dr. Mačka bodo najbrž ostali v Beogradu. Zaradi tega se v torek bržkone ne bodo udeležili seje hrvatskih poslancev. V Beogradu bo treba razviti najintenzivnejše delo. Posebno v prvem času bo treba določiti in tudi že izvesti glavne smernice nove vlade. Čeprav bodo hrvatski ministri ostali v Beogradu, bodo vendar v stalnih stikih z vodstvom HSS.

Povratek dr. Krnjevića

Zagreb, 27. avg. o. Generalni tajnik HSS dr. Juraj Krnjević je obvestil vodstvo stranke, da se jutri vrne v Zagreb. Takoj po svojem prihodu bo prevzel posle glavnega tajnika stranke. Bil je glavni tajnik HSS tudi ves čas, ki ga je prebil v emigraciji, čeprav tajniških poslov ni opravljal.

Konferenca prvakov SDS

Zagreb, 27. avg. c. Skupno z ostalimi ministri, ki so se davi vrnili z Bleda, je prispel v Zagreb tudi minister za socialno politiko dr. Srđjan Budisavljević, ki je imel dopoldne konferenco z nekaterimi prvaki SDS, ki so se je udeležili poleg drugih Večeslav Vilder, Sava Kosanović, dr. Gasparać in dr. Krizman. Ob tej priliki se je minister dr. Budisavljević pred svojim odhodom v Beograd poslovil od svojih zagrebških tovarišev.

Kdo bo predsednik hrvatskega sabora

Zagreb, 27. avg. o. Danes dopoldne ob 11.30 sta se sestala podpredsednik SDS Vilder in podpredsednik HSS inž. August Košutić. Razgovarjala sta se celo uro. V političnih krogih so po njunem sestanku razširili vesti, da sta govorila o sestavi predsedstva novega hrvatskega sabora. Po stari tradiciji je bil predsednik hrvatskega sabora zmerom politik, ki je bil srbskega rodu. Ta tradicija se bo spet ponovila. Glede na to se bo inž. Košutić zadovoljil z mestom podpredsednika sabora. Kandidat za predsednika hrvatskega sabora pa še ni določen.

Izpremembe v zagrebški mestni upravi

Zagreb, 27. avg. o. Po nekaterih vesteh bi imelo že prihodnje dni priti do izpremembe v vodstvu uprave zagrebške mestne občine. Tako bosta imenovana novi župan in podžupan. Kot resnega kandidata za župana omenjajo univ. prof. inž. Jurija Stipetica. Prav tako se pričakujejo v najkrajšem času izpremembe tudi v nekaterih drugih uradih.

Senatne volitve 24. septembra?

Zagreb, 27. avg. p. Po vesteh iz zanesljivih virov bodo volitve novega senata bržkone v nedeljo 24. septembra t. l.

Poklonitev zastave rušilcu „Zagreb“

Split, 27. avg. p. Danes dopoldne so v splitski ladjedelnici razvili častno vojno zastavo novega rušilca »Zagreba«, ki mu jo je darovalo mesto Zagreb. V prisotnosti vseh vojaških in civilnih oblasti je predsednik zagrebške občine dr. Todor Peičić izročil zastavo poveljniku rušilca kapetanu fregate Grubešiću. Po slovesni izročitvi so zastavo razvili na krmi ladje.

Tujci zapuščajo tudi Švico

Curih, 27. avg. z. Iz Švice so v zadnjih dneh odpotovali skoraj vsi tujci, ki so se tam mudili na letovanju in potovanju. Obisk tujcev je bil zadnje tedne že prav skromen, bilo je v deželi še nekaj Angležev in Američanov. Zadnji so skoraj vsi odšli preko Havra ali preko Anglije v Ameriko. Obisk Nemcev je bil že več mesecev minimalen, zadnje dni se niti v obmejnem prometu niso več opazili nemški avtomobili. Švicarske meje so strogo zastražene.

Seja švicarske vlade

Bern, 27. avg. br. Zvezna vlada je imela danes dopoldne sejo, na kateri je proučevala mednarodni položaj. Na seji so ugotovili, da se položaj ni poslabšal.

Prepoved nacističnega glasila na Madžarskem

Budimpešta, 27. avg. br. Oblasti so danes ustavile nadaljnje izhajanje glasila madžarskih narodnih socialistov. V komunikeju, ki je bil izdan, je rečeno, da je bil list ukinjen zaradi tega, ker je narodne socialiste ščuval proti sedanjemu režimu in zaradi demonstracij, ki so jih uprizarjali pred italijanskim in nemškim poslaništvom.

Španija bo nevtralna

Madrid, 27. avg. AA. Havas. Stališče, ki ga bo zavzela današnja Španija za primer vojne, se lahko poda v eni besedi: Nevtralnost. Listi zelo pazijo na to, da ne objavljajo preostrih kritik o dogodkih v inozemstvu.

Evakuacija Gdynje

GDYNJA, 27. avg. br. Oblasti so danes izdale potrebne ukrepe, po katerih se je popoldne pričela delna evakuacija mesta. Gdynjo bodo zapustile vse žene, otroci in starci. Tudi tujci so že pričeli odhajati.

Društvo narodov ostane v Ženevi

Ženeva, 27. avg. AA. Havas. Glavni tajnik Društva narodov zanika poročila, ki so bila objavljena v inozemstvu, da namerava Društvo narodov glede na evropsko krizo zapustiti Ženevo in se preseliti v Vichy, deloma pa v Zedinjene države. Doslej ni bil storjen noben tozadevni ukrep in vsaj za sedaj še ne misli na to. Niti DN, niti mednarodni urad dela ne bosta zapustila Ženeve. Zapustitev Ženeve prihaja v poštev le tedaj, če bo DN naprošeno od švicarske vlade, da zaradi višje sile to stori.

Vremenska napoved

Zemunska: Nespremenjeno.

Ko so bile Trboulje še kotel - odrezan od vsega sveta

Najstarejša Trbovka, ga. Mollova, ki je kljub 90 letom še zmerom vsa vedra in bistrega duha, nam pripoveduje o časih, ko je bilo središče naše rudarske industrije še majhna, neznana vasica in ko so bile Vode še v resnici, kar priča ime

Tok časa je zastrl s kopreno daljne preteklosti obdobje starih Trbovelj, nekdanjega kmetskega naselja, ki je z vsemi svojimi morda zgodovinskimi posebnostmi utonilo v pozabljenje ter bi bilo brez dvoma izbrisano iz današnjice, če ne bi vsaj živo ustno izročilo izpovedovalo o dejanju in nehanju naših takratnih prednikov. Kronik v Trbovljah žalibog pogrešaš ter bi si na podlagi uradnih zapiskov težko ustvaril pravo sliko, kako so naši uvaževani vaščani živeli še pred dobrim stoletjem in posegali s svojim delom preko ozkih trboveljskih meja na širše slovensko področje.

Od živih prič stare romantične preteklosti Trbovelj jih je pač še bore malo. Najstarejša med njimi, ugledna gospa Mollova, je zadnjič kjub visoki starosti — saj si bo kmalu nadela ne šibka ramena že deseti življenjski križ — ob najinem razgovoru z živobistrim, naravnost čudovitim spominom posegla v zlate, pa tudi težke čase svojega detinstva, v čase prvih, starih Trbovelj.

Ga. Mollova

Od Škofcata s čolnom po dolini

Kako je bilo takrat pri nas, teta? sem jo vprašal, vedoč, da kaj rada in obširno pokramlja o časih, s katerimi je zrasla v tisočerih spominih. Dobrovoljno mi je pripovedovala o naselju nekolikih kmetskih bajtic, od katerih so se po njenem spominu in pripovedovanju njenih prednikov najbolj odlikovali Šimonci (vulgo Vovk), Kalani, Divjaki, Kramerji, Kobaci, Prislani, Parašuhi. To je bila takratna trboveljska elita, naseljena in priseljena v drobni vasici okrog farne cerkve pač že pred 18. stoletjem, v času, ko je župnija bila še na prostoru današnje Lipovškove hiše, cerkev mala in obdana s pokopališčem — še mnogo prej so Trbovlje, ali kot jim naši stari pravilno pravijo, Trebovlje, spadale pod faro sv. Katarine, ki je bila baje znano kmetsko sejmišče. Poleg tega si videl v vasi še nekaj desetin hišic, največ ubornih kočic, kot Šavrovo, Petkovo in Klukčevo kočo, vse revne, s slamo krite bajtice. Najstarejše so po mnenju ge. Mollove pač Kalanova (vulgo Urhovčeva), Pustova (Vovkova) in Škofcatova hiša. Slednja je bila za takratne Trboveljčane pač cela graščina. Zapisano je baje, da so si jo svojčas postavili Celjski grofje kot lovsko hišo, kjer so prenočevali, kadar so prihajali v trboveljske gozdove na medvede in jelene. Pa tudi Knezdol je bil baje njihovo lovsko shajališče, pri današnjem Zadobovšku njihova lovska koča! Ustno izročilo pravi tudi, da bi Škofcatova hiša svoj čas imela biti stan avstrijskih financerjev, kar pa je malo verjetno. Gotovo bo pa držalo, mi je pravila teta že vsa živahna ob obujanju detinskih let, da je Škofcatova hiša bila takrat konec trboveljske vasi, od tam dalje proti Savi pa ni bilo še žive duše. Od Škofcata dalje so se vaščani prevažali s čolni po dolini, ki jo je Trboveljščica zaradi nezadostnega odtoka v Savo baje spremenila v pravcato jezero. Danes se seveda z modernimi avtobusi vozite na Vode, takrat pa so Vode bile prave jezerske vode, odkoder je današnjemu industrijskemu naselju ostalo tudi ime.

„Hrovatarji" in Trbovci

S teto sva prešla kmalu v živ razgovor, kako tudi ne, ko so ji v njenem občudovanju vrednem bistrem spominu vstajale nove in nove slike! Z nasmeškom me je prijela za roko, rekoč: Pa tisto gotovo še tudi ne veš, o bitki pri Škofcatovi hiši. Stari Trboveljčani so bili korenjaki in se niso dali kar tako ugnati v kozji rog. Tudi »Hrovatarji«, ki so tiste čase gradili ob Savi južno železnico, so se morali prepričati o trdi pesti trboveljskih purgarjev. Bog zna, radi česa je med delavci ob Savi proti vaščanom tam daleč v dolinskem zatišju tako hudo zavrela kri, res je, da so se lepega dne trboveljski domačini oborožili z risanicami in cepci, se poskrili za debelim zidovjem Škofcatovega lovskega dvorca ter pričakovali napovedani maščevalni pohod »Hrovatarjev« nad Trbovlje. Puške so seveda nabasali z ostrim strelivom, namesto šiber pa so v cev nabasali narezanih svinjskih ščetin. Ko se je nasprotnik pokazal na ovinku, so zagrmele vorderladarice trboveljskih junakov in da si videl, kako se je na stotine ščetin zarilo »sovragu« v bedra in pleča. Branilci trboveljske trdnjave so seveda zmagali, vendar so baje imeli potem hudo posla, da so žrtve rešili ostre ščetinje nadlege! No, hujših posledic ni bilo in vinska kapljica je potem bratsko zbližala trboveljske očakarje z delavskimi privandranci in od takrat je vladala večja sloga med severom in jugom Trbovelj, dasiravno so se Trbovlje in Vode potem še sto in stokrat gledale kaj krivo in sovražno!

Iz starih Trbovelj: skupina kmečkih hiš pod Klečco

Prva petrolejka

Pa v tistih letih je potem stekla že železnica. Ne moreš si predstavljati, je pravila ga. Mollova, kako so pred tem naši očetje in dedje, ki so prav za prav ustanovili trgovsko obrt v Trboviljah, s tisočerimi težavami vodili svoje trgovinice. Takrat, ko so še ded Matija Kalan, žganjar in oče Divjak prodajali prvi tiskani katun iz Ljubljane, kamor so ga hodili nakupovat peš ali s konji. Par konj ali pa tudi le eno kljuse, jih je vleklo preko Podmeje in Trojan po tri in več dni tja in nazaj. S seboj so vzeli hrano za vso pot, vročo kuhano kašo v pokritem loncu, zakritem v škopo (slamo), da je ostala topla tja do Ljubljane. Na povratku so jim pri takratnem Kregarju (sedaj Urbanu) omagali konji od težkega tovora kresilnih kamnov in drugih dobrot ter so morali z volovsko priprego po grapi v zadnji hrib. Če pri neustužnem Kresarju ni šlo zlepa, je nekajkrat pomagala tudi batina, da jim je posodil svoje juančke! Oče Divjak je bil prvi, ki je Trboveljčanom prinesel petrolejko! Prva luč, ki je nadomestila plapolajoče lojevke in trske, je izzvala v takratnih Trbovljah pravo vaško svečanost.

Trboveljska cementarna

Prvi časopis in narodni preporod

S pošto smo morali imeti takrat pač še mnogo več potrpljenja, je dodala teta. Vas je pravzaprav spadala še pod Sv. Pavel v Savinjski dolini ter so nam pisma nosili od prilike do prilike. Sicer so pa pri nas pošto nadomestovali poti in potovke, ki so peš in na konju merili stezo med krajem in krajem. Stari župan Kobac — Kobaci so bili dolga leta znameniti župani — je imel edino uradniško pomoč v svojem konjiču in svoji pameti, s katero je občanom posredoval ukrepe šentpavelske občine... Današnji županski posli so pač mnogo komodnejši! Kljub temu pa, da so Trbovlje bile takrat še zelo za hribom ter skrite pred ostalim svetom, je vendar marsikak slovenski kulturni žarek zasveti v osamelo dolino. Stari oče Matija Kalan, ki je v Napoleonovih časih pribežal pred Francozi z Visokega nad Škofjo Loko, da se reši francoske vojaške suknje, je bil naročnik »Lublanskih novic«, ki jih je pridno prebiral in posojal sosedom. Teta Mollova mu je morala čitati te novice vsak dan na glas in ded se ni mogel dovolj načuditi lepi slovenski govorici. Za časa župnika Hašnika, župana Franca Pusta, ravnatelja Eichalterja so baje bile Trbovlje že zelo slovensko usmerjene, kljub temu, da se je nemštvo s početkom rudniške industrije močno razbohotilo ter po svojih uradnikih hotelo imeti tod glavno besedo. Seveda so potem prišle šole, učitelji, društva, kar je tudi vplivalo na slovensko plat Trbovelj, po svojem bistvu že itak od pamtiveka čisto slovenskih! Važno je poudariti, da je v okviru starih Trbovelj, o katerih ti danes pripovedujem, mi je naglasila teta, imelo glavne narodne zasluge prvo slovensko pevsko in tamburaško društvo, ki ga je ustanovil moj pokojni mož Josip Moll, dalje pevsko društvo »Zvon«, Ciril-Metodova družba pod vodstvom slovenske matere Dimnikove in župnika Erjavca ter Gasilsko društvo, ki je pod vodstvom pok. narodnjaka g. Ivana Kramerja, očeta ministra dr. Kramerja, vpeljalo med prvimi slovensko poveljevanje. Sicer pa to sega že v dobo trboveljskega narodnega preporoda, ki ni več del tistih starih Trbovelj. Škodilo pa ne bo, če omeniš, da so naši vaščani bili vselej zavedni Slovenci ter je bilo dokaj nevarno obešati frankfurtersko zastavo, ki je marsikje visela dan za dnem, pa je istotolikrat postala plen mladih navdušenih trboveljskih Slovencev.

Pogled s Klika na revir — v ozadju Kum

Sv. Katarina pod Mrzlico

Vdor industrije

V dobi mojega detinstva so Trbovlje bile kmetskega značaja, industrijski kapital še ni stegnil grabežljivih rok po pobočjih takratnega Ojstrovega hriba, plodovitem Limbarju, onem znamenitem kmetskem naselju z bogatimi kmetijami Cajhnov Kirnov in Gaginov, po zeleni Doberni, Retju in drugih. Na Vodah je bilo le par hiš okrog Forteja in Glažuta, ki je bila prednica današnjega obsežnega rudokopa in odkoder se je tovorilo steklo ter menda tudi premog v Savinjsko dolino. Pripovedka o dveh rudarjih iz Nemčije, ki sta v nerodovitni »črni prsti« spoznala črni diamant, nas vodi potem v zgodovino industrijskega razvoja Trbovelj in s tem v moderni čas našega rudnika, ki je nekdanjemu trboveljskemu idiličnemu naselju po sili izpremenil mirno vaško sliko iz prošlega stoletja...

Dobra teta Mollova je kljub svoji duševni vedrini bila že utrujena od pripovedovanja. Poštedil sem njene za visoko starost toliko dragocene fizične moči ter se poslovil. Obljubila mi je pa, da mi prihodnjič rade volje pove še kaj več iz svojih spominov na stare Trbovlje!

Dr. T. V.

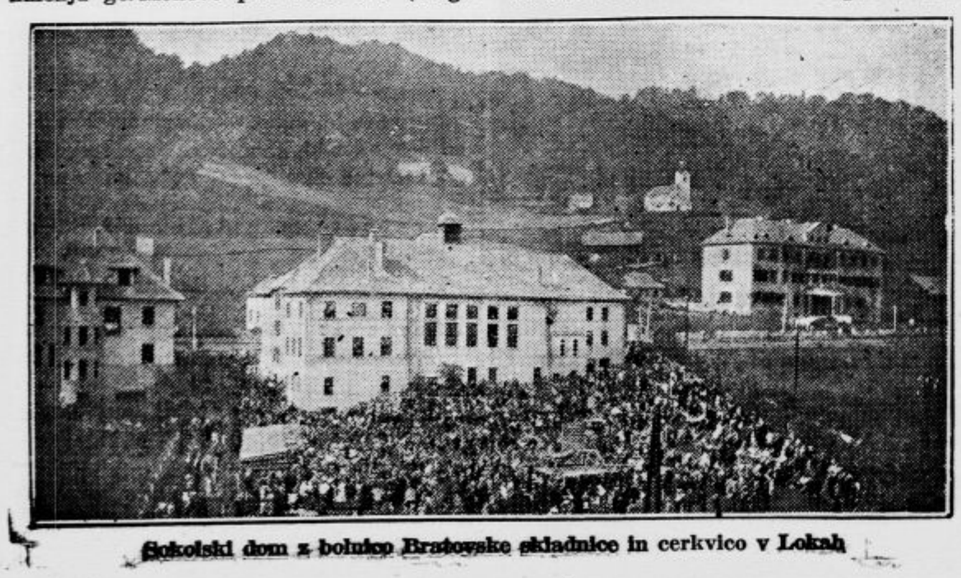

Sokolski dom z bolnico Bratovske skladnice in cerkvico v Lokah

Vedno boste zadovoljni odhajali — ako se oglasite na SV. PLANINI v gostilni pri

ZOFKI Zavrašek

ki Vam bo kot dolgoletna oskrbnica na Sv. Planini nudila prvovrstna postrežbo.

JEREB & drug
kovinska industrija
TRBOVLJE
izvršuje najkulantneje vsa v to stroko spadajoča dela, kakor: kovinaste ograje za stopnice, vrtove, balkone in nagrobne ograje, kompletne štedilnike od najnavadnejših do najfinejših v kromu in iz rje proste kovine, ter sploh vsa kovinska dela po solidni ceni

KLIŠEJE
ENO IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

PORTLAND CEMENT
VISOKE ODPORNOSTI
PROIZVAJA:
Tovarna cementa Trbovlje
Izključno zastopstvo:
„Cement" a. d. Beograd
Ekspoziture Ljubljana-Zagreb-Split

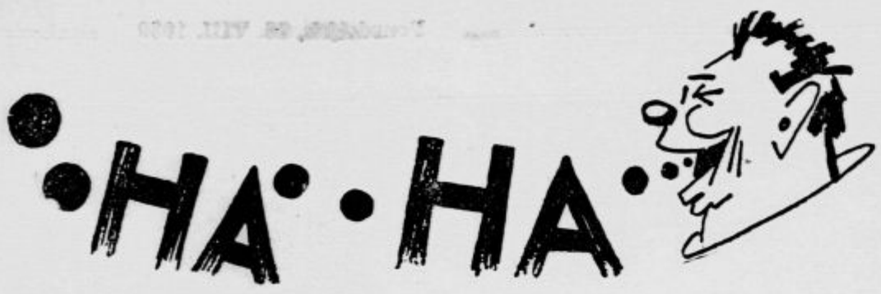

Poezija rudarjev

Knapovska pesem

Zares je obrajtan ta knapovski stan,
tuď od višje gosposke je spoštovan;
čez teden je umazan, se prime ga pot,
v nedeljo se spuca, je kakor gospod.

Dekleta ta mlada tud knapa želé,
ker dnarce imajo, jih čas' napoje,
zato pa so fantje drugi nastran,
knap je gospod k' služ' dnarce vsak dan

Z leseno motiko ne moreš kopať
s svinčeno sekiro ne drv naklať,
ať knap se potrudi, vam daje blago,
dost železa, srebra, pa tuď čisto zlato.

Knapa pa tudi vsak lahko spozna,
za streho na riti pergleder ima,
če vdere na njega se hrib,
ga far ne bo mahal z lopato po riť.

Trobenta zapela na sodni dan bo,
k sodbi bo prišlo njegovo telo,
pri sodbi se lahko mu bo zgovoriť
k'je Jezus nebeški pravičen sodnik.

Rudarska pesem

So knapi se zbrali,
k frlezng gredo,
ko pridejo v jamo,
ga kopat začno.

Za šrema, zavrta,
napravi mu šus,
ker trdga kopati
nikomur ni mus.

Zašura, zapleca
postavi ga v pin,
pa rigel gor dene,
in vkvela za njim.

V hunt ga nafila,
dol k prems ga pelja,
z njega pa švic
dol kaplja.

Pesem starega rudarja

Dajte, dajte vbogajme
starmu knapu, kar mu gre:
mal močice ajdove,
da si skuham žgančice.

To pa vsak prav dobro ve,
da knap nerad nezabeljen' je,
stopite mamca v kašto vi,
zagrab'te mal masti.

(Vse tri zapisane v Zagorju)

O, zlati vek zdaj Kranjcem srečnim pride!

Ko spričo vsesplošne želodčne praznote,
zaželel sem ondan si malo mokrote,
pa krenil po službi sem v družbi Kapurja
na kapljo črnine in bedrca kurja.

»Povej mi, prijatelj,« natočil sem čaši,
»kaj misliš nasploh o politiki naši?«

»Na zdravje!« se plašno je k meni obrnil,
kozarec svoj zvrnil, si ustne otrnil.
»Kako bi dejal... kot državni uradnik
nadstrankarske struje sem zvesti pripadnik,
drugače pa kljub pripovedniški vnemi
najrajši izognem se takile temi...«

Ozrl se previdno je brž po lokalu
in segel spet pridno po novem bokalu.

Medtem pa se že na besede poslednje
oglasil možak je od mize sosednje:
»Baš takale tema današnji čas, brate,
je vredna podrobne in glasne debate.
Naj slišijo vendar vodniki državni,
da narod sledi jim v nalogi težavni
in trudi po njihovem vzgledu se družno
o delu vsaj besedovati zaslužno.
Sicer pa — kaj hotel bi sploh še imeti?
Živiš kakor ptič, ki mu treba skrbeti
je zgolj, da si gnezdece toplo postavi
in da se na večer spat lačen ne spravi,
v vsem drugem pa skrbna ti božja previdnost
tako in tako priporoča solidnost,
da z njo si za srečno posmrtno življenje
že tostran nebes pridobiš zasluženje.
Če rabiš drugače kaj, kolekovano
napiši zgolj prošnjo, in vse ti bo dano:
ob časih nevarnih zaščita postave,
ob stiskah denarnih fiskalne lajšave,
če vnet si pisarček, tiskovna svoboda,
a umen krčmarček, vseh taks prosta voda;
kar hočeš, kar nočeš, nad čemer vzdihuješ,
kar upaš, želiš si, sploh: kar potrebuješ
na tem in na onemle svetu opore,
oblast ti jo nudi... vsaj — kolikor more...
Seve, malkontente dobil boš povsodi,
ki piha na dušo jim sam samcat zlodi,
a tem elementom zaplotniškim včeraj
poslednji adut je izbit bil za zmeraj,
ko z brati Hrvati se mati država
na poljih vseh sporazumela je, slava!
O, vek zdaj jasnejši za večno nam pride
in sonce svetlejše na nebu nam vzide!
Prijatelj, i ti se nam v stranko zapiši
in bodi med brati nam brat v bratski hišil«

Od mize je vstal, plačal tri deci vina,
vzel palico s stola, klobuk snel je s klina
in šel brez besede. Povprašam oštirja:
»Poslanec? Minister?« »A kaj še, hudirja!
Z oblastjo mož v zvezi ni javni, ne tajni:
primer lažje stopnje, pacient pri Magajni...«

Cis.

Kdorkoli izreže tale kvadratek in ga odpošlje na uredništvo ponedeljskega »Jutra«, ima pravico, da naroči zase ali za kogarkoli po povzetju znano delo pisatelja L. Mrzela »Bog v Trbovljah« po izredno znižani ceni: kartonirani izvod 30 din (sicer 60), v platnu vezan 40 din (sicer 70), bibliofilski izvod 100 din (sicer 150). — Pišite na naslov: Uredništvo ponedeljskega »Jutra«, Ljubljana, Knafljeva 5.

Pota francoskega filma

Razumljivo je, da se je sedanja svetovna zmeda v veliki meri dotaknila tudi filma. Zlasti v ekspanzivnih državah Evrope je danes film bolj ali manj v političnih vodah, kajti filmsko platno je poleg tiska prav gotovo mogočno propagandno orodje za plasti širokih množic.

Francoski film je ostal kljub tem dejstvom še zelo samotojen in hodi svoja pota ter se v okviru francoske demokracije čisto svobodno razvija in stoji danes slej ko prej na zavidljivi stopnji, tako v režiji, kakor v umetniških kvalitetah obdelave, motivov in igralskih sposobnosti. Politično propagandne filme bi lahko imenovali francoske kolonijalne filme, ki jih poslednji čas v resnici dostikrat vidimo; toda kljub svoji politični tendenci se le-ti močno razlikujejo od podobnih angleških. Ustvarjalci francoskih kolonijalnih filmov posvečajo poleg političnih in patrijotskih tendenc veliko pažnjo čim vernejšemu prikazu, recimo, orijentalskega ali afriškega življenja, ljudi in njihovih razmer, prirodnih lepot in posebnosti njihove zemlje. Malokdaj je tendenca očitna, marveč spretno vpletena v dejanje filma, takorekoč, samoobsebi umevna in opravičljiva. Precej je tudi novejših francoskih filmov iz dni svetovne vojne, ki nosijo pacifistično antimilitaristično tendenco. Mir na Renu je najnovejši film te vrste, ki smo ga pravkar videli v Ljubljani. Ne moremo zanikati umetniških vrednosti tovrstnih filmov, vendar se zdi, da Francozi niso baš prvovrstni v izdelavi vojnih filmov, oni so in ostanejo pač neprekosljivi mojstri, psihološko prefinjenega, dramatskega, družabnega filma iz nižin in višin pariškega mesta, iz provincialnih okrajev ob Seini in Loiri, tvorci filmskih romanov in novel.

V zadnjih osemnajstih mesecih je francoska filmska produkcija poslala v svet stopetdeset filmov, zabavnih, kulturnih, umetniških vseh vrst. Kakšna velikanska konkurenca je to nemškemu filmu, ni treba spričo visoko nadkriljujočih kvalitet francoske filmske izdelave še posebej poudarjati.

Pariz sam ima osemnajst velikih kinogledališč ter preko stodvajset manjših kinematografov z letnim milijonskim obiskom. Nekateri kinematografi vrte samo francoske, drugi samo italijanske, tretji samo sovjetske filme. So filmska dela, ki so na sporedu v enem samem kinogledališču po več mesecev po trikrat, štirikrat na dan.

Javna tribuna

Pse na vrvico — sicer kazen

Od mestnega poglavarstva smo prejeli:

Pod tem naslovom je zadnjič napisal »—dr—«, da »Ljubljana uživa žalostni sloves živalim skrajno neprijaznega mesta, ker psov ni dovoljeno puščati prostih niti ne v tivolski — gozd, t. j. na gmajno.

O tem vprašanju ima pa glavno besedo mestna občina ljubljanska, ker ima tudi dolžnost, da varuje pravice in koristi vseh občanov. Ko so pa taki ljubljanski občani, ki smatrajo občinsko posest za last vseh občanov in varujejo pravice na njej kakor svoje, ko so torej ti pravi občani čitali, da je tivolski gozd v očeh pisca članka samo gmajna, so kot razsodni ljudje pač zaključili debato. Že iz tona dopisa je jasno, da pisec hoče iz tivolskih nasadov, ki so ponos vseh pravih Ljubljančanov, napraviti gmajno. Na tej gmajni naj ne bi bili varni pred psi niti otroci niti odrasli, kaj šele krotke veverice in ptički ter divjačina. Ne samo otroci in odrasli ter živalstvo, tudi rastline niso varne pred psi, saj je prav te dni razposajen kuža napravil na trti za 400 din škode!

Če bi namreč Ljubljana izpolnila piščeve želje, bi psi iz Tivolija ne pregnali samo vseh živali, temveč bi si starši zaradi psov v mestne nasade ne upali več puščati otrok in pred psi bi ne bili več varni niti odrasli sprehajalci. Kadar bo pa Ljubljana mogla s pomočjo svojih dobrosrčnih občanov ustvariti po vseh delih mesta dosti najpopolnejših otroških igrišč in urediti tudi odraslim čim največ najlepših sprehajališč, tedaj pa s soglasjem ljubljanskih davkoplačevalcev morda dobe svoje igrišče tudi psi.

Jesen prihaja

in z njo potreba po zimskem blagu. Veliko izbiro angleških štofov in ostale manufakture v najnovejših modnih vzorcih Vam nudi na ugodna odplačila

tvrdka:

Anastas Pavlovič

Filiala: Tyrševa cesta LJUBLJANA

Centrala: Kralja Petra ul. 4 BEOGRAD

Filiala: Praška ulica 4 ZAGREB

Ustanovljena leta 1844.

OBRNITE SE NA AGENCIJSKO EKSPOZITURO

Majcen & Kukenberg

Trbovlje II.

Na željo pridejo naši zastopniki z izbrano kolekcijo na dom, da Vam predložijo vzorce brezobvezno

Kapurjeva ponedeljska pridiga

Zmeraj mi je bilo žal, da se nisem rodil kot pesnik, leta in leta sem hrepenel, da bi iz svoje bogate notranjosti stresal verze, čudovite prispodobe in udarne stihe — danes pa sem naravnost srečen, da mi ni bila dana še ta moč. Kajti, kaj bi jaz, Kapur, v teh časih z verzi? V mojih epih, baladah in romancah, satirah in basnih bi se, ko bi bile natiskane, razprostirale ogromne bele planjave, lisa na liso bi pokrivale najlepše in najgloblje misli, pesem bi imela rep brez glave, in če bi jo primerjal s posodo, bi imela samo pokrov, vse ostalo bi mi odvzela višja sila in s solzami v očeh bi stisnil roko Cisu, ki teden za tednom strmi v pobeljeno črnino svoje satire.

Rajši se motovilim po prozi; misel zagrnem v dolgo parado besed, ni mi potreba pokazati vsega nosu, pokažem prst in pameten bralec vidi celo roko ali kar vse telo. Tako je boljše in lepše, globoko sklonjen sem pred mogočnim paragrafom, v isti sapi pa mu v žepu kažem figo.

In tako bi tudi danes izlil iz sebe celo povodenj besednih kač, če bi me ne spravil iz tira Stalin. Vraga, saj so poleg mene na svetu tudi še drugi pametni ljudje, za primero dr. Kuhar, ki nam vsako soboto skozi zvočnike prinese na mizo naše radovednosti kosilo svojega diplomatskega znanja, govori, ušesa poslušajo, oči požirajo in mi verjamemo, nà, nazadnje pa vidiš, da je bila juha brez soli in jed prismojena: Hitler in Stalin sta si podala roke.

Vse vprek sem poslušal zadnje dni, kaj naj pomeni ta novi položaj za naš čudoviti svet, poslušal sem, še h Košaku sem šel, kjer se zbirajo najbolj brihtni med brihtnimi — ampak nisem se mogel odločiti ne za prvega ne za drugega, čeprav mi je v glavi brnelo, kot bi se vanjo naselil roj čebel: Poljska, Gdansk, Rumunija, Trst, Madžarska, Dardanele, Suez — — —, hude sanje imam vsak dan.

Ej, kaj pa Sahalin? Kaj bo z ubogo Japonsko? Zadnjič je neki učenjak v našem radiu pripovedoval, kako strahotno krepak, odpovedljiv in zagrizen narod so Japonci. Dejal je, da je narod tako požrtvovalen, da v cesarski hiši ne pijo več inozemskega vina in bodo celo odpravili razkošne ventilatorje, ki zračijo japonskemu narodu njegove sobane. Zdaj pa Sahalin, južna Mandžurija in Koreja — —, ali je morda bral Chamberlain zgodovino in se spomnil na mirovno konferenco v Portsmuthu l. 1905., ko je Teodor Roosewelt prisilil Rusijo, da je dala Japoncem pol Sahalina in še pol Kvantunga?

Čudno lepo je naše življenje. V Moskvi sede takorekoč v eni hiši nemški, francoski in angleški diplomatje in kujejo novo obličje Evrope in sveta, vsak zase nekako sede, a se čisto demokratično pozdravljajo, ta salutira, oni dvigne roko — — — medved pa stegne dlan in stisne prste zdaj temu zdaj onemu, oni v provinci pa poslušamo radio in vemo, da se države tro med sabo, da se interesi križajo, da so množice polne sovražnosti — —, morda pa res ne gre več za človeka, za to ubogo drobno bitje, ki diha, upa, misli in veruje — temveč, saj res, za kaj pa prav za prav gre?

Pri nas vsaj vemo, za kaj gre. Zdaj smo dobili sporazum in nekakšen nov val prihaja med nas. Straže se bodo premenjale, iz strelskih jarkov bodo odšli tisti, ki so utrujeni, na njih mesto pridejo nove moči in morda bo še lepši red. Saj tako res ni bilo več mogoče. Ljudstvo je že skoraj obupalo in novosadska obrtna zbornica je morala poslati delegacijo v Beograd, ker je tekom enega leta v njenem okrožju narastlo število gostiln za dvatisoč, to se pravi, za še enkrat toliko — — —, kaj hočete, pijača poplakne jezo in težave — upam, da v letu dni ne bo nobene gostilne več. Nov red bo. Sicer smo letos populili nezrelo peso, da bomo vsaj malo pripomogli k izdelovanju sladkorja, nič ne stri, če ga bo zaradi tega še manj, prihodnje leto bo že drugače. Tudi kar se paprike tiče, bomo od zdaj bolj pametni. Do sedaj smo je pridelali za domačo uporabo in še smo izvozili trideset vagonov, letos pa nam jo bo še za doma zmanjkalo dvajset vagonov. No, pa to ni nič čudnega. Kje pa smo imeli zadnje leto čas izbirati seme, gnojiti, izkoriščati zemljo, odpravljati rastlinske bolezni — — —, volitve tu, volitve tam, ustvarjanje enotne delavske organizacije, red v sportu itd. itd., kdo bo mislil na papriko? O, od zdaj bo pa druga, prihajajo časi, ko bo paprika na vsaki naši mizi in paprika dá bojevitost in moč, najsi pri volitvah, najsi na fronti.

Za letos jo bomo uvozili iz Španije, ki se počasi konsolidira, da pripravi vse potrebno za bodočo revolto. Španci gredo s časom naprej in zdaj zahtevajo svoj življenjski prostor v Oranu. Sicer te pokrajine niso nikoli imeli, menda jo je del dal zavzeti l. 1505. kardinal Jimnes, nekaj let pozneje pa je španski kralj zavzel glavno mesto in dal pobiti skoro vse domačine, vendar je ves Oran prostovoljno prišel pod Francoze leta 1931, ti so uredili polja, začeli pridelovati žito, konopljo, lan, tobak, kopati rude, kakor cink, baker, živo srebro — no, življenjski prostor pa je življenjski prostor in čimbolj je urejen in donosen, tem lepši prostor je. Mislim, da je prišel tudi za nas čas, ko moramo začeti gruntati, kakšne zahteve si bomo postavili v bodočih časih, saj zdaj je vendar jasno, da je na pohodu tudi slovanski imperializem in mi smo na vse zadnje tudi košček Slovanov, saj smo prišli iz ruskih nižin. Hrvatje so za enkrat napravili poizkus kar doma in bodo kolonizirali Slavonijo, mi pa imamo sami dovolj otrok, zato bo treba pogledati malo navzgor, malo navzdol, malo na levo, malo na desno, kakor se že postaviš: proti severu ali proti jugu, saj celo Slovaki zahtevajo del Poljske.

Radoveden sem, kako je pa kaj v Ameriki. Vsekakor je boljše, kajti poleg milijonov revežev, je vendar tudi nekaj milijarderjev, pri nas pa niti enega ni, ker če se že enkrat kdo temu cilju približa, ga brž odrinemo od korita. Tam pa menda prav lahko postaneš milijarder. In če si to, počenjaš, kar hočeš. Je tam za primero milijarderka Helena Clay Frick, ta piše pisma kot pri nas v Evropi Hall in Goebells. Toda ona ne rešuje tako globoko zamotanih vprašanj, kakor imenovana dva, ona se bori kar naravnost proti Roosweltu. Ne more ga in ne more, očita mu, da je narod posadil pod svoj škorenj (kot bi tudi v Ameriki bil kakšen škorenj), pravi, da je državo spravil pod svoj egoizem, razrušil družino in uničil kulturo in še take stresa zraven, da se zdi, kot bi živela v Evropi in kar ni mogoče vsega, kar pravi, kar takole povedati. Zbrala si je tudi bodočega predsednika, in sicer Lindbergha, menda zato, ker ji je do njegovega življenja, kajti če bi bil predsednik in bi — kot se pravi — čez čas spet letel, bo lahko odletel naravnost v Evropo. In bi bilo prav, da bi počasi vsi, ki imajo kaj govoriti na svetu, za vsak slučaj napravili pilotski izpit.

No pa, kaj bi se nazadnje bali. V Laussani je neki geolog dognal, da se Evropi bliža ledena doba. Marsikaj je že zmrznilo, počasi pa bomo pomrznili tudi mi, drug za drugim in čez nekaj tisoč let bo trda ledena skorja pokrila za vse večne čase sramoto našega veka.

Kapur

Marinc Franc

splošno čevljarstvo in popravljalnica čevljev v hiši Lesjak

VODE TRBOVLJE

popravlja v svoji popravljalnici čevlje expresno in izgotavlja nove čevlje po meri brezhibno — vse po najnižji ceni

BAUERHAIM PAVEL

gostilna — trgovina in prenočišča

Sv. Katarina

priljubljena turistična točka, 1 km nad Trbovljami, lep izprehod po novi cesti. — Nudi svojim gostom najboljša dolenjska in štajerska vina, ter priznano domačo šunko. — Lep in senčnat vrt in veranda.

Avram Majerovič — eksport perja čonoplja — Bačka

Blazine, pernice (Tuhne) v vseh kvalitetah, perje, puh, ter zorgane dobavljam po najnižji ceni, pod ugodnimi plačilnimi pogoji.

Zastopnik za Trbovlje in okolico:

FRIC MRZEL

Trbovlje II.

Obrnite se na mojega zastopnika, da Vas obišče na domu in Vam predloži vzorce brezplačno.

Postrežba točna in solidna.

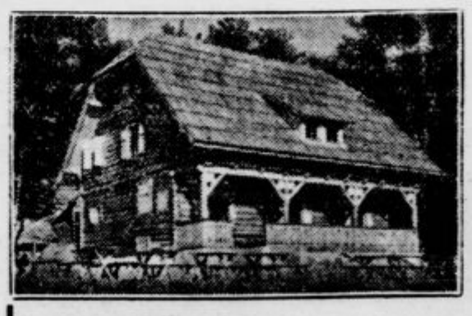

Dom na Mrzlici

(1119 m)

Informacije: S. P. D. Trbovlje.

Nova zgradba. Odprta in oskrbovana vse leto. — Izborna postrežba, nizke cene. — Več sob ter 2 skupni ležišči za preko 30 oseb. — Kurjene sobe. — Lepi smuški tereni za začetnike in izvežbane smučarje. Poti markirane.

Dostopi: Iz Trbovelj cca 3 ure, iz Hrastnika 3½ ure (v Trbovljah in Hrastniku pri vseh vlakih avtobusi).

Sestopi: V Št. Pavel pri Preboldu (Sav. dolina), Griže, preko Šmohorja v Laško, preko Sv. Planine (višinska zveza po grebenih) v Zagorje i. t. d.

Razvoj industrijskega Hrastnika

Kako so mirno kmečko dolino zavzeli rudnik in dva velika industrijska obrata

Največji industrijski kraji v Sloveniji so se sicer različno razvijali, v naglici razvoja pa so si enaki. Hrastnik je sicer del velikega premogokopnega revirja, ima pa v svojem razvoju kot industrijski kraj tudi razne posebnosti in zanimivosti.

Pred kakimi 130 leti je v vsej dolgi hrastniški dolini gospodarilo samo šest kmetov, ki so se shajali v edini gostilni pri »Peklarju« tam, kjer je danes vila tovarnarja Abela. V drugi polovici 18. stoletja je oživela Sava. Po njej so prevažali ogromne količine žita in lesa. Ko je prišla Sava do veljave kot zelo važna prometna žila, je tudi Hrastnik oživel, nihče pa ni tedaj še slutil, kakšno bogastvo se skriva v dolini in kakšno življenje bo vzklilo po njegovem odkritju.

Prve najdbe premoga

so bile zabeležene že l. 1807 in potem so odkrivali vedno večje sklade do leta 1822. Kot prvi izkoriščevalci premoga so zabeleženi posestniki Höfele, Schönbucher in Ragoš. Leta 1829 je kupil rudnik Slovenec Luznar iz Ljubljane, ki pa je leta 1846 precej razširjeno rudniško posest prodal pl. Brucku, ki je potem, ko je zapustil upravno službo, začutil v sebi podjetniško žilo. Bruck je bil res podjeten in je kmalu po dobri kupčiji ustanovil za izkoriščanje rudnika »Tržaško rudniško delniško družbo«.

Obrat je bil majhen in primitiven in zelo težaven je bil transport nakopanega premoga. Vozili so ga po zelo slabem kolovozu do Save, od tam pa po ladjah — 50 do 60 metrov dolgih in kakih 5 metrov širokih čolnih, ki so jih vlačili z brega Save konji in voli proti Ljubljani. Iz Ljubljane je bilo največ naročil premoga, ki so ga uporabljali kot kurivo v ljubljanski cukrarni. Hrastniški rudnik je zalagal s premogom tudi cukrarno v Sisku. Pri nerodnem in težavnem transportu je začelo vodstvo rudnika razmišljati o železnici, ki bi vezala rudnik s Savo. Ko glavna južna železnica že ni bila dograjena, so hrastniški podjetniki že delali načrte graditve obratne železnice z normalnim tirom.

„Pod vsakim grmom je bila ostarija“

Tako je označil v svojih spominih Sebastijan Roš, poznejši inženjer v Srbiji brat nekdanjega župana in narodnega borca Ferdinanda ter stric sedanjih Rošev, pestro in burno življenje, ki se je začelo v hrastniški dolini že v letih 1848 do 1849 razvijati pri graditvi južne železnice. Prej tako mirna, idilična dolina je postajala od dne do dne bolj hrupna. Prihajali so v trumah tudi delavci, Hrvati in Italijani, pa tudi Nemci in Čehi. Delavci so prebivali v barakah, ki so rasle kakor gobe po dežju. Delo je bilo naporno, zaslužek pa dober in tako ni čuda, da je bilo tudi od meseca do meseca več krčem. Tudi domačini so dobro zaslužili. Eni so prodajali gradbeni material, drugi so bili vozniki in pomožni delavci, največ dela pa so imeli rokodelci.

Med tujim svetom, ki se je zlil v dolino, je bilo seveda tudi precej ljudi, ki so s svojim obnašanjem med delopustom in v krčmah »pod vsaki grmom« razburjali mirno domače prebivalstvo. Prišlo je večkrat do izgredov in po prošnji domačinov je poslala oblast v Hrastnik za varnostno službo celo četo vojakov.

Ko je leta 1849. sirena lokomotive prevpila pesem »volarjev« ob Savi ter je bila tri leta pozneje dograjena tudi rudniška lokalna železnica, je nastopila doba popolnega preobrata in naglega industrijskega razvoja.

Razvoj rudnika

V prvih časih je delalo v hrastniških rudniških rovih samo 10 do 50 rudarjev, leta 1857. jih je bilo že 170 in izkopali so nad 330.000 starih centov premoga. Leto pozneje je bilo zaposlenih že 400 rudarjev, ki so nakopali nad pol milijona centov premoga. Produkcija je rasla od leta do leta.

Leta 1857 je dobila Tržaška premogokopna družba konkurente. Oblast je dovolila obratovanje desetim delničarjem. Med njimi je bil tudi dunajski podjetnik Sarg, ki je bil znan tudi kot izdelovalec Kalodonta ,še danes znane paste za nego zob. Novi podjetniki so začeli kopati premog na **Ojstrem**. Svojo veliko podjetnost so posvedočili s tem, da so od svojega rudnika na Ojstrem preko Spicberga na hrastniško postajo zgradili za transport premoga žično železnico, ki je bila prva taka železnica v vsej avstroogrski monarhiji.

Sarg pa je bil menda v svoji podjetnosti preveč živahen in premalo vztrajen in je leta 1886. prodal dve, leta 1896. pa še zadnjo tretjino svojih delnic Trboveljski premogokopni družbi, ki je nastala iz prejšnje Tržaške premogokopne družbe. Novo vodstvo je ojstrški rudnik razširilo, polagoma pa je ustavilo promet na žični železnici.

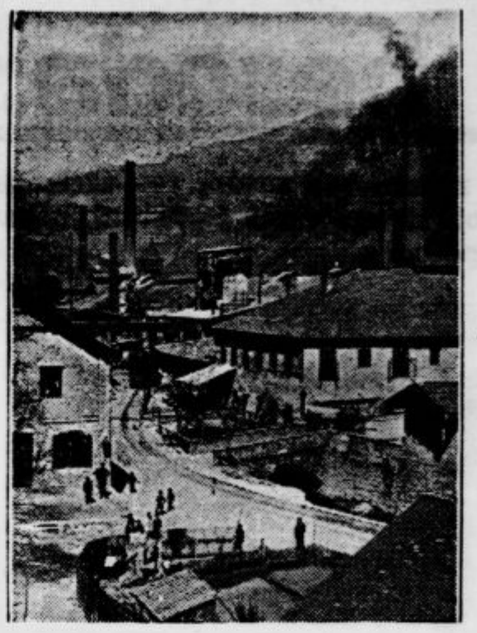

Pogled na del industrijskega središča s kemično tovarno

Ker so mogli spravljati na trg le boljši premog, se je manj vreden drobiž kopičil doma, a je bil tudi ta kmalu dobro uporabljen, kajti v letih 1856 — 1860 sta bili ustanovljeni v Hrastniku steklarna in kemična tovarna, ki sta od rudnika kupovali tudi velike količine drobnega, manj vrednega premoga.

Steklarna in kemična tovarna

Kakor razvoj rudnika, tako sta tudi steklarna in kemična tovarna v najožji zvezi z gradbo južne železnice. Inž. Haider, ki je bil zaposlen pri gradbi železnice je spoznal naše kraje in tudi zelo ugodne prilike za ustanovitev industrijskih obratov. Najprej je v Jurkloštru ustanovil steklarno, v kateri so uporabljali les za kurjavo. Ko pa je podjetnik videl, da je v Hrastniku vedno več premoga, je steklarno ustanovil tudi tam in je stala stavba s petimi pečmi 230.000 goldinarjev. Z ustanovitvijo steklarne je prišlo v Hrastnik spet mnogo delavcev iz tujine. Tekom let so mnogi tuji delavci Hrastnik zapustili, ostali so se udomačili in od leta do leta je bilo izvežbanih. več domačinov za vsa dela v steklarni. Kot prva steklarna v vsej monarhiji je hrastniška že leta 1873. začela uporabljati tudi plin kot kurivo. Do svojega pravega razvoja je prišla hrastniška steklarna v začetku 20. stoletja pod vodstvom Franca Vilčnika, poznejšega lastnika Radenskih toplic.

Kemična tovarna je bila ustanovljena leta 1860. Bila je naslednica vrelnice za soliter v Trstu, katero je leta 1845. kupil podjetnik Franc Gossleth. Ker mu je bil premog iz Anglije predrag, je sklenil preseliti svoje podjetje v slovenske premogovne revirje. Gossleth je kot delničar Tržaške premogokopne družbe spoznal hrastniško dolino ter uvidel, da so tam najboljši pogoji za prospeh njegovega obrata. Po preselitvi v Hrastnik so bili glavni proizvodi kemične tovarne soliter, kristalna soda in kalijev bikromat, a že l. 1871. so začeli proizvajati žveplene in solne kisline in sčasom tudi železo-oksidne barve, ki so jih izvažali pred vojno celo v Ameriko. Umetna gnojila pa proizvaja tovarna že od leta 1890.

+

To je v širokih potezah pregled razvoja Hrastnika kot industrijskega kraja, kako pa je ta razvojni vrvež vplival na prosvetne razmere in kako so v njem sinovi kmetov, katerim so rudniški rovi izpodkopali domačije, postali prvovrstni kvalificirani delavci, pa bomo govorili drugič.

Lahko in elegantno hojo dobite, ako nosite čevlje domačega izdelka, kupljene v trgovini

M. Markič

TRBOVLJE I.

Obenem naznanjam cenjenemu občinstvu Hrastnik-Dol, da otvorim v hiši g. Pečnika v bližini steklarne podružnico, ter se za obilen obisk najtopleje priporočam. — Ogled čevljev v trgovini za kupca brezobvezen. — Cene solidne. — Postrežba točna!

RUDARJI!

Svoji k svojim

v **Rudarski dom,** tam ste vedno dobro postreženi z dobro kapljico in prigrizkom. Lep senčnat vrt.

IVAN ROVŠNIK

čevljarstvo Trbovlje I.

izdeluje po meri gojzarje in športne čevlje vseh vrst vedno po zadnji novosti.

Poleg dobre pijače in jedače Vam nudita prav prijetno zabavo ob zvoku harmonik in radia vesela gostilničarja

ZOFI in EDI MURN

pri Špancu — Plesko

dobre pol ure nad Trbovljami in Hrastnikom. — Prepričajte se!

Ugodno in po nizkih cenah si nabavite v veliki izbiri:

Čevljarske potrebščine

Kruponi, vratovi, krajniki, notranjki, črn in rjavi boks, športno usnje, ševro in lak, ovčine, preja, podloga, vezalke, žebiji ter raznovrstno okovje, čevljarsko orodje itd.

Tapetniški predmeti

Gradel za žimnice, pohištveno blago, žima, afrik, ovčja volna, kapok, Schiaraffia in žični vložki, vzmeti za pohištvo, vata, juta, motvoz, podproge, gradel za rolete, samozavijalci itd.

Sedlarske potrebščine. Zimsko športni predmeti. Vrvarski izdelki. Pasje športni predmeti. Gonilno jermenje ter razni tehnični predmeti.

Staroznana špecijalna trgovina

J. JELLENZ - Celje

Prešernova ul. 19

Kupuje sirove kože, topljen loj ter razne kože divjačin po najvišjih dnevnih cenah.

Zajtrkovalnica

BERGER JOŽF

Trbovlje — Vode

nudi vsak dan sveže delikatese in vsak dan sveže Union pivo v sodčkih — samo din 4.— vrček.

Najpriljubljenejša izletna točka, pol ure nad Trbovljami, ob glavni poti na Sv. Planino

gostilna **Kraner** v KLEKU

se priporoča s svojo izborno pijačo in šunko.

KOŽA

Braća Deutsch, Zagreb

Martičeva ul. 10 — Tovarniško skladišče

Hočete biti brezhibno oblečeni — tedaj se obrnite na dobrega krojača

Lopan Jože

moško in damsko krojaštvo

vis-à-vis trgovine Bat'a

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

Tovarne v Celju in Hrastniku

proizvaja:

Solno in žvepleno kislino, kalijev in natrijev soliter, kristalno vodo in pralni prašek, Glauberjevo in grenko sol, apno in apnenčev prah, fosfatno žlindro in kostno moko, rudninski in kostni superfosfat, železno-oksidne barve in zeleno galico, vodotopna olja za industrijske svrhe, alkaloide opiuma in druge farmaceutske izdelke — razna sredstva za zaščito rastlin in uničenje škodljivcev.

Natančnejša pojasnila se dobe pri tvornici v Hrastniku — Telefon int. št. 2.

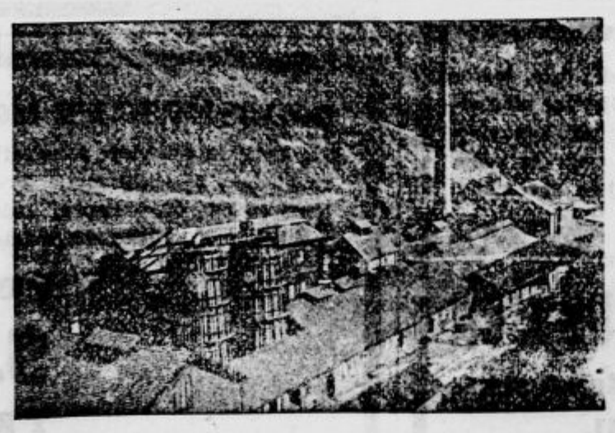

FRANC ŠPORN

Stavbno in galanterijsko kleparstvo

TRBOVLJE I.

nudi vsa v kleparsko stroko spadajoča dela po najnižji ceni. Stalna zaloga pločevinastih izdelkov. — Postrežba točna in solidna.

Restavracija KOKALJ

pri kolodvoru

TRBOVLJE

Prvovrstna kuhinja, delikatese, izbrana vina in vedno sveže pivo v sodčkih.

Dame! Trajno ondulacijo izvršujem v poljubni frizuri od din 20.— — 40.— z najmodernejšim aparatom s šest mesečno garancijo.

Gospodje! Britje in striženje izvršujem higijenično in brzo. — Se priporoča

ČERTALIČ MAVRICIJ,

frizerski salon — Trbovlje II.

Izvršujem vsa pleskarska dela v novi špahteltehniki v Murofix barvi, kakor fasade itd., enako izvršujem špahtelmakulaturo, to je odlično sredstvo za izolacijo toplote in zvoka v dvorane, kino in druge prostore. — Se priporoča

Drago Štöger

črkoslikarstvo, soboslikarstvo, stavbno in pohištveno pleskarstvo

TRBOVLJE II.

Točno plačuj »Jutru« naročnino,

Kratka je beseda: šaht

In vendar je v nji zajeta vsa muka rudarskega dela, tveganje, ki mu ni primere v katerikoli drugi vrsti industrije, usoda, ki je dala osebnosti rudarja svojstven pečat

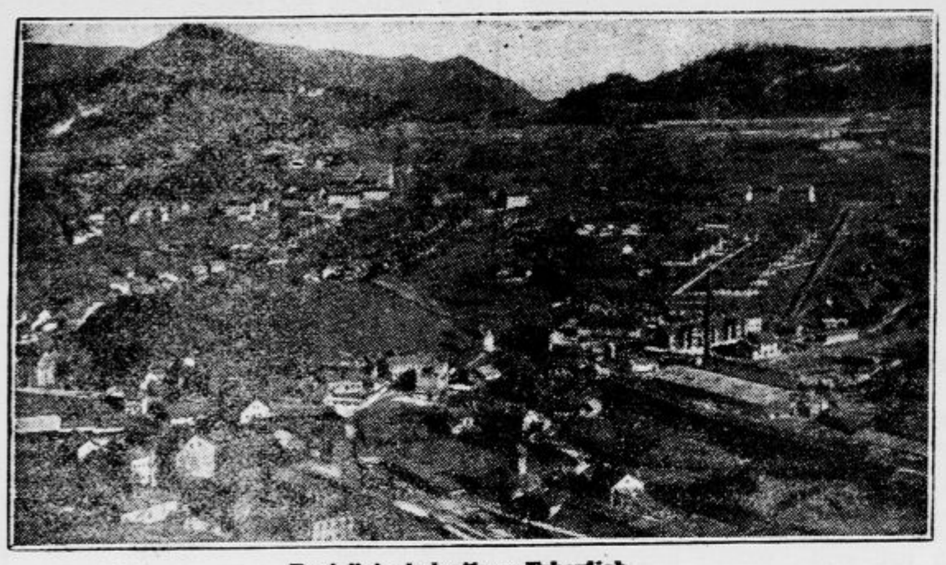

Revirji in kolonije v Trbovljah

Šahti — to so izvrtane, izkopane luknje v hribinsko maso. Različnih prerezov so in se dobijo okroglasti, elipsasti, štirioglati. Vse zavisi pač o kakovosti, trdosti in pritisku gmote.

Jašek: šaht

Na tem mestu bi se dala prilepiti majhna jezikovna pripomba. Šahtom pravijo namreč tudi jaški, a doli na jugu naše domovine: okno. Pravijo, da je ime jašek češkega izvora, kar utegne sicer držati, dasi zasledimo to ime že v Wolf-Pleteršnikovem slovarju (Cigale-Janežič in Vodnik-Cigale). Najbo že, kakor je rado. Težko je začeti pravdo, ali je vzdevek za šaht lastnina Čehov ali Slovencev. O tem utegnejo razsoditi nasledniki naših Cigeletov in Janežičev, ki že nekaj let sem rešetajo vsa imena iz rudarstva in plavžarstva. Nepobitno bo že, da ima beseda šaht dokaj utrjen značaj vsaj za tiste, ki ne uživajo blagozvočja podobnih imen, ker jim je šaht tako čudovito v skladju s šihtom, ki ga imajo ob šahtu. Resda, Srbi so doslednejši, ko pravijo šahtom okno. Bo to nekak hišni izraz, ki zasluži pač svojo pozornost. Da, okno že, ali jašek!

— Ti, mi je dejal nekoč eden mojih sopotnikov v naših jamah, kaj naj prav zaprav pomeni ta beseda: jašek? Ali se ti ne zdi, kakor da to pomeni, da nas nekdo jaše? Veš, tako nekam čudno mi zveni, zakaj povsod, kjer sem že rudaril — in bil sem v Holandiji, Franciji in v Rusiji — povsod so govorili o šahtu. Jašek, ne — jaz se razumem najbolj na šaht.

Pred nastopom dela po ziherice

V resnici in v literaturi

Šahti so pokončne, navpične zaseke v zemeljske plasti in z njimi najtočneje določimo dejanski položaj, geološko sestavo hribin ter dobimo z njih pomočjo vsaj najverjetnejšo podobo za umno izkoriščanje premoga.

Šahti so vertikale, poti, ki nam po opravljeni strokovni ugotovitvi o sastavinah hribin, ki oklepajo in skrivajo v sebi rudna ležišča, omogočajo, da si obratovanje čim bolj vzgospodarimo, zlasti glede izvažanja rudnega blaga na dan. Kajpada, šahti igrajo odlično vlogo tudi za zračenje jamskih prostorov, oni nam služijo za odtok vode itd. Skratka, šahti so vselej in povsod, kjerkoli skrbe za moderno ureditev rudnikov, visokovredni nosilci bremen in dobrin, oni nosijo prapor v vsej tej borbi, kjer se rudarski človek peha z rudno gmoto za svoj vsakdanji kruh, prapor, ki bodri ali straši — kakor se pač vzame. Šahti imajo tolikšen pomen, da jim je že slavni Zola pridobil mnogo zaslužene slave.

O šahtu se je v sodobni ruski književnosti pojavila celo knjiga izpod peresa Vasilija Grosmana, posvečena tehničnemu problemu — modernizaciji starega šahta.

Z vlakom iz jame

Okrog te modernizacije se vodi velika borba, ki se slednjič konča s tehnično zmago. V romanu nastopajo kot osebe mladi ruski inženjerji, a knjigi je priložen tudi načrt, po katerem je bil šaht moderniziran. Tako je šaht prestopil iz samega Zolaja in zavzel zavidanja vredno mesto v književnosti. Zdi se, da bomo morali tudi pri nas načeti to zvrst — en sam izlet v nekatere naše kajžarske rudnike na jugu ali še bliže bi nam dal obilo hvaležnega gradiva.

Pijonirji in žrtve

Beseda o šahtih je dokaj trda, posebno če bi o njih spregovorili tisti vojščaki rudarskega dela, ki so kdajkoli bili dodeljeni delovni posadki pri šahtih, ljudje, ki imajo morda še dandanes za to žive dokaze: neozdravljivo revmo, to stanovsko nadlogo, katere so se bili nalezli bodisi kot izvaževalci ali pa kot kopači, ko so morali mimo vsega garanja skozi osem ur ali še več uživati tudi dobrote glavnega zračnega toka ali s stene curljajoče vode po svojih od dela razgretih telesih. Žalostno besedo pa bi izrekli tudi oni, ki so:

1. kdajkoli in kjerkoli žrtvovali delu svoje telesno zdravje in ostali za svoje zasluge invalidi s polomljenimi rebri, nogami, rokami, pretresenimi možgani, in

2. veliko število onih, ki so v zvestem opravljanju svoje dolžnosti presmelo kljubovali vsem pretečim nevarnostim, pa so po nesrečnem ali nerodnem naključju padli v šaht ter obležali razmesarjeni na dnu.

Napoled bi imele čast spregovoriti tudi one rudarske korenine — upokojenci, ljudje z dušo in telesom, toda okamenelih žuljev, upognjenih tilnikov in mračnih, v trpko življenje zasanjanih pogledov, ljudje, ki so služili kot pionirji na današnjih ponosno stoječih šahtih, pa jim je z razpadom Avstrije propadla penzija, da je po pravici zabentil pokojni Tomaž Mihelin: »Dinarji so požrli krone.«

Toda to so krajevščine, lokalizmi — upokojenci se še kar naprej tolažijo z Mihelinovo filozofijo: »Še bo boljše, bo že še.«

Lasciate ogni speranza . . .

Teorija o šahtih je dandanes močno utrjena. O šahtih in njih potrebi za modernizacijo rudniških obratov imamo debele knjige, ki natančno izpričujejo o vseh praktičnih izsledkih in ugotovitvah. Kako je z njimi, kako se naj zastavijo, kje in v kakšni hribini. Preizkušene dimenzije so, do podrobnosti je vse popisano in narisano. Bo, bo — šaht prinaša srečo ali nesrečo! Nimamo o njih bajeslovja, dočim bo eno držalo: šahti so najvernejše prispodobe pekla. In Dante je dejal o peklu: »Vi vsi, ki vstopate, pustite vsako nado!«

Šahti s svojimi vrhovi, kjer se nahajajo bobni, naviti z vrvjo, so glasen ali neglasen alarm: na delo! Na teh bobnih namotanih z vrvjo je privezan koš, ki ima prostora za hunt ali dva in še več. In za ljudi. Pri vstopu v koš (rudarji so vzdeli temu košu ime »šala«, predpisi so do nedavnega govorili o torilih — najnovejši izraz pa nam govori o kletki) je določeno, da se tako in tako držiš in stojiš. Ko se koš zapre z mrežastimi vratci, da signalist znamenje, in tvoja usoda je v oblasti strojnika, ki v strojnici uravnava vzvod.

Obzorja pod zemljo

Zdaj smo na »obzorju« tem in tem. Izstopa in vstopa se. Eni, ki prihajajo na delo, in drugi, ki odhajajo. Sledijo še druga »obzorja«, zakaj pravokotno na vertikalo šahta so zarezana »obzorja« — hodniki, ki se dalje razpredajo v vse smeri odkopnih polj. »Obzorje«, ta pravokotnica hodnika na pokončnico šahta, je običajno široko obokan rov, po katerem je izpeljano več tirov, električno razsvetljen (to je izogib), in ko se človek takole pojavi na takem prostoru, se mu pač zdi, da je stopil v neko na tesno začrtano obzorje. Nazivi takih obzorij so kajpada različni. Pogosto naletimo na imena, ki koreninijo bog ve za koliko desetletij nazaj in v Trbovljah se ponašajo rudarji z imenom, ki se glasi »Baron Hopfen«. Obzorja so strokovno vzeto pojem orientacijskega značaja v nizu višinskih točk in služijo kot glavne žile do- in odvodnice v truplu rudišč, ki se eksploatirajo. Toda obzorja so. To drži. Dantejev pekel jih bržčas ne pozna.

Skratka, o šahtih se vodijo resni in veliki računi in marsikatera delniška družba »coklpurgarskega« kova je s svojimi denarnimi postavkami za zgraditev šahta propadla, kajti tu igrajo glavno vlogo »pare« milijonskih kalibrov. Z eno besedo: za šahtovno delo pridejo v poštev le izbrani, izkušeni rudarji, sicer zdrknejo stroški v fatalno sorazmerje s koristmi. In kar se samega dela tiče: to je precizna, delikatna zadeva, ki zahteva rudarja-mojstra od pet do glave.

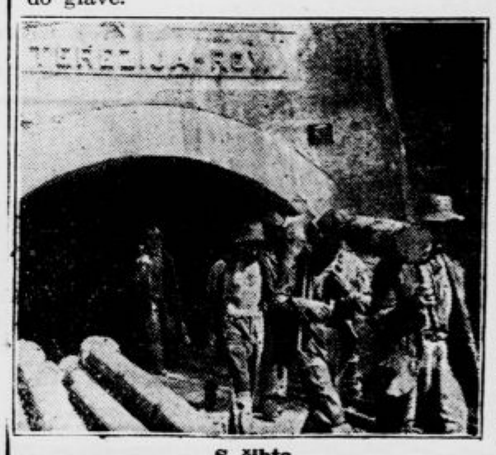

S šihta

Macuhov Tonček in Ahacelj Martin

O žrtvah, ki so padle pri šahtovnem delu, so nam ohranjena ustna izročila in obratne kronike. En tak primer nam ve povedati, da je pred desetletji v Hrastniku Macuhov Tonček padel s huntom vred 25 metrov globoko v šaht, pa se ni ubil in še dandanes živi zdravih udov, toda pretresenih možganov. Mož sprejema nekaj nezgodnine, po svetu se klati in nekakšne prerokbe uganja ljudem. In pravijo, da mu nese.

Ahacelj Martin je delal na globljenju šahta, med prevozom je padel iz hibeljna (stvar, ki ni dosti podobna kletki, temveč bolj navadnemu, zajetnemu loncu, ki služi le začasnim potrebam) in se dobesedno razmazal. O šahtih in njih lastnostih pa imamo hieroglifiran stih, ki ga je začrtala onega leta neznana roka v kopalnici na Polaju. Kdo je avtor tega pisanja, se ni dalo ugotoviti, toda verz je in to je dokument.

Pesem povrhu

Globok je šaht,
trd je šiht,
ta stara me ima rada
in še rajši Jurja kamerada;
moja kri, meso sta za nič,
premog in kamen sta ušiva ko hudič.

Dva pa, ki sta pred vojno služila po vestfalskih cehah, sta na istem mestu dodala:

Harte Kohle,
tiefe Schächte,
junge Weiber,
lange Nächte,
kaltes Wasser,
trockn'es Brot —
das ist des Bergmann's
früher Tod.

Torej — podoba šahtov je med rudarji precej popularna. Omembe je vredno, da koreninijo tudi z erotičnimi čustvi, zakaj: ni je reči brez njih. Šahti, to so okna in vrata vseh jam.

Rijer

Separacija v zasavski soteski pri Trbovljah

Hočete imeti brezhibno obleko

tedaj se obrnite na dobrega krojača

JAKOB GABRIJEL

splošno krojaštvo

TRBOVLJE I. — TEREZIJA.

V Hrastniku je steklo doma

V enem najvažnejših centrov naše industrije se je v teku desetletij razvila steklarska stroka do višine, ki bi jo lahko podjetja te panoge zavidala širom sveta

Malokdo ve, da je Hrastnik dandanes v večji meri središče naše steklarske industrije kakor sedež rudarstva. V Hrastniku imajo svojo moderno urejeno tvornico Zedinjene tovarne stekla, delniška družba v Zagrebu.

Steklarno je leta 1856. ustanovil Edvard pl. Heider. Leta 1886. jo je kupil strokovnjak Viljem Abel. Tvrdka Abel se je leta 1921. spremenila v delniško družbo, katere sedež je v Zagrebu. Poleg steklarne v Hrastniku ima družba še tovarno v Rogaški Slatini in dve steklarni v savski banovini (v Straži pri Rogatcu in v Daruvarju). Lastni premogovniki se nahajajo v Rogaški Slatini in v Straži pri Rogatcu.

Kapaciteta podjetja je bila v času obstoja kraljevine Jugoslavije zelo povečana, posebno v glavnem obratu v Hrastniku, ki zaposluje okoli 1100 delavcev, medtem ko je skupno število delavstva vseh tovarn preko 2000. Steklarne so popolnoma moderno urejene in opremljene z avtomatičnimi in polavtomatičnimi stroji za pihanje stekla in drugimi tehničnimi pridobitvami najnovejšega časa.

V lastnih brusilnicah se izvršuje obdelovanje in brušenje steklenih predmetov do viška tehnične izdelave. Steklarne izdelujejo vse vrste votlega stekla za hišno, gostilničarsko, lekarniško in industrijsko porabo, prešano steklo, steklo za razsvetljavo, slikano steklo, servise in vse do najfinejših predmetov iz kristalnega stekla.

Obrat v Hrastniku izdeluje raznovrstno merkantilno robo, obrat v Rogaški Slatini pa je specializiran za servise ter fine luksuzne predmete. Kapaciteta tovarn presega potrebe tuzemstva. Znatne količine se še izvažajo v Orient, Južno Afriko, Severno Ameriko, Anglijo in Francijo.

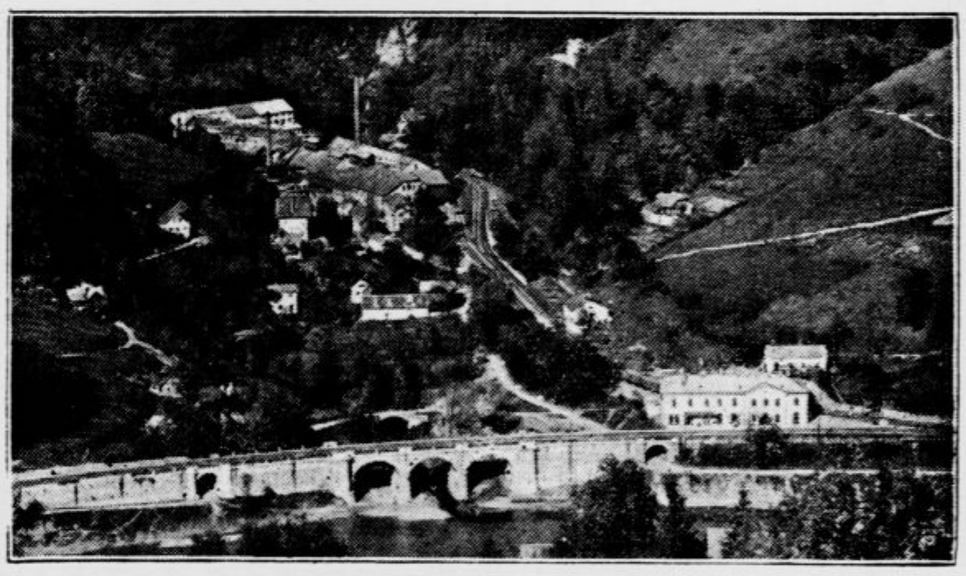

Pogled na Hrastnik s steklarno

Izvršujem vsa kleparska dela, kakor za stavbe in galanterijo, ter pločevinaste peči, kurjene na žagovino, solidno in po zmerni ceni. Za večja naročila zahtevajte proračun.

Se priporoča

Rajko Klenovšek

splošno kleparstvo,
Trbovlje II.

IVO TAUSEL

TRBOVLJE

Stalno na zalogi: razna kolesa svetovnih znamk, otroški vozički, šivalni stroji, motorna kolesa in vsi pripadajoči rezervni deli. — Imam na zalogi vse vrste orodja in druge praktično-tehnične predmete.

Ogled v trgovini brezobvezen.

Cene zmerne!

Tudi na obroke

Barve vseh vrst za pleskarje, slikarje in mizarje in vse v to stroko spadajoče kemikalije. Ogledala, šipe, stavbeno in pohištveno okovje v veliki izbiri.

KONKURENČNE CENE!!

Postrežba točna in solidna!

Se najtopleje priporoča

SODOBNOST NE MORE BITI BREZ FOTOGRAFIJE

Izgotavljam vse vrste fotografije moderno in brezhibno, kakor navadne v obliki razglednic, za legitimacije. Prevzemam naročila za povečanje slik v vsaki velikosti od Din 50.— naprej. Izdelujem tudi slike na porcelanu za nagrobne spomenike, pokrajinske razglednice itd. po najnižji ceni. Postrežba točna!

FOTO ATELJE

S. WEISS

TRBOVLJE II.

SPORT

Start v sezono 1939-40

Ljubljana je podlegla Gradjanskemu 5 : 0, a je gledalce zadovoljila — Neuspeh polovične reprezentance v Pragi

Včeraj se je začela prvenstvena sezona 1939/40. Na sporedu je bilo prvenstvo LNP, prvenstvo v hrvatsko-slovenski ligi, ena tekma v srbski ligi, razen tega pa v Pragi še srečanje med Češko in Jugoslavijo. V podsaveznem prvenstvu sta presenetila dva rezultata, v ligi je Ljubljana z visokim rezultatom klonila v Zagrebu Gradjanskemu, a tudi sicer je bilo v tej skupini obilo presenečenj. Polovična državna reprezentanca je v Pragi naletela na premočnega nasprotnika in je bila poražena z razliko 4 golov.

V naslednjem naša poročila.

Gradjanski — Ljubljana 5:0 (1:0)

Zagreb, 27. avgusta.

Za današnjo tekmo med Gradjanskim in SK Ljubljano, prvo v tekmovanju hrvatsko—slovenske lige, je vladalo v Zagrebu veliko zanimanje in se je na igrišču Gradjanskega zbralo 3500 gledalcev. Moštvi sta nastopili takole:

Gradjanski: Glazer, Šuperina, Hügl, Cimermančić, Jazbinšek, Kokotović, Žalant, Wölfl, Lešnik, Antolković, Matekalo.

Ljubljana: Lintner, Ceglar, Bertoncelj, Šercer, Pupo, Presinger, Smolej, Jež I., Grintal, Tvrdić, Jež II.

Tekma se je pričela s silnim poletom in tempom, ki ga je diktiral Gradjanski, toda čvrsti in odporni Slovenci so nudili tak odpor, da Gradjanski dolgo ni prišel do besede. Šele v drugem polčasu, ko se Ljubljančani niso mogli več upirati razpoloženi napadalni vrsti »purgerjev«, je Gradjanski lahko zvišal rezultat. Zato je bil rezultat prvega polčasa samo 1:0, v drugem polčasu pa je Gradjanski zabil še 4 gole.

Zmaga Gradjanskega, čeprav visoka, je zasłužena. Moštvo se je dobro pripravilo za prvenstveno tekmovanje in je zmagalo nad nasprotnikom, ki se je junaško boril, in ki nikakor ne spada v vrsto najslabših ligašev. Ljubljana je klub, ki se od leta do leta izpopolnjuje in uveljavlja moderen sistem nogometa. Ker je pomladila svoje vrste, bo igrala še važno vlogo, ko bo prvenstvo v polnem zaletu.

Ljubljančani so šli na teren s precejšnjim spoštovanjem pred svojim nasprotnikom in so se že v naprej odločili za defenzivno igro. Morda je bilo to pogrešno. Ljubljana ima mnogo dobrih igralcev. V prvi vrsti sta to Pupo in Grintal, a mnogo se je trudil, da zmanjša poraz svojega moštva, tudi Bertoncelj.

Gradjanski je ugajal samo v napadu. Nekoliko dobra je bila tudi krilska vrsta, dočim je obramba v začetku dala priliko za ustvarjanje golov in bi Ljubljančani lahko spravili dve ali tri žoge v mrežo. Izvrsten je bil Lešnik, ki je bil hkratu strelec treh golov, odlično tudi nova pridobitev, levo krilo Matekalo. V krilski vrsti je Kokotović Ljubljančanom onemogočal skoraj vsako akcijo. Jazbinšek je bil zelo marljiv in je mnogo pripomogel k visokemu rezultatu.

Sodnik Macoratti iz Ljubljane je bil zelo objektiven in korekten. Njegove odločitve so bile vedno na mestu in tudi oni dve, ko Gradjanskemu ni priznal dva gola, ki sta bila nepravilno dosežena.

Ostale ligaške tekme

Subotica: Pred 3000 gledalci je Bačka na veliko presenečenje premagala splitskega Hajduka z 2:1 (1:1).

Split: Pred 2000 gledalci je Hašk porazil Split s 4:1 (2:0). Kljub zmagi Hašk ni pokazal posebne igre in je zmagal le zaradi tega tako visoko, ker so imeli domači preveč spoštovanja pred renomiranim nasprotnikom.

Sarajevo: Sašk : Slavija Varaždin 1:0 (1:0).

Zagreb: Concordia : Slavija Osijek 2:2 (1:2).

Srbska liga

Beograd: Jedinstvo : Slavija Sarajevo 2:1. Tekmi je prisostvovalo le 1500 gledalcev. Zaradi dežja in razmočenega igrišča se ni mogla razviti prava igra.

Prvenstvo LNP

Reka : Mars 1 : 4 (0 : 2)

Na igrišču Reke je danes Mars slavil visoko zmago v prvenstveni tekmi I. razreda nad Reko, ki je par sto gledalcev s svojo igro popolnoma razočarala. Igralcem se pozna, da so počivali celo poletje, ker so jim v drugem polčasu pošle moči.

Mars je prijetno presenetil. Bil je vso igro v lahni premoči in je zmago pošteno zaslužil. Igralci so tehnično in taktično nadkriljevali nasprotnika, predvsem je bil napad s »starim« Doberletom prav dober.

Sodil je g. Mehle.

Jadran — Disk 3 : 3 (1 : 1)

Na igrišču Jadrana je domžalski Disk presenetil domačina, ki je le z največjim naporom v poslednji minuti igre izravnal rezultat na 3:3.

Jadran je podal zelo slabo igro in so gostje ves čas prevladovali v polju s svojo izredno hitro igro. Disk je prijetno iznenadil in bo na svojem terenu nedvomno močan nasprotnik, ter bo v prvenstvu I. razreda privlačen in zanimiv gost.

Sodil je g. Erlich.

Bratstvo — Svoboda 9 : 1 (3 : 1)

Jesenice, 27. avgusta.

Na igrišču Bratstva je bila danes ob 16. prvenstvena tekma med ljubljansko Svobodo in domačim Bratstvom, v kateri so Ljubljančani doživeli katastrofalen poraz. V začetku je kazalo, da bo imelo Bratstvo mnogo posla s tehnično izvežbano Svobodo, vendar so Svobodaši v drugem polčasu klonili in so morali šestkrat pobrati žogo iz mreže. Tega je precej kriv vratar, ki je napravil več začetniških napak. Svoboda se je pokazala kot tehnično dobro vigrano moštvo, vendar ji manjka to, kar je cilj vsakega moštva; ne zna namreč zabijati golov.

Bratstvo je ugodno presenetilo ter se je v prvi prvenstveni tekmi pokazalo v dobri luči. Odlikoval se je zlasti napad, predvsem Janežič na krilu, Sretenovič kot vodja napada ter neumorni Crnobori. Krilska vrsta se je dobro držala in ni dala dihati nasprotnemu napadu. Obramba je bila budna in je posegla v borbo, kadar je bilo to potrebno. Gole so zabili: Sretenovič 5, Janežič 2, Kuraš in Ivaniševič po 1. Za Svobodo je dal častni gol srednji napadalec.

Sodil je g. Lukežič iz Ljubljane dobro. Tekmi je prisostvovalo precej občinstva, ki je navdušeno pozdravljalo uspeh domačega moštva.

Kranj — Hermes 4 : 2 (0 : 1)

Kranj, 27. avg.

Danes se je tu začelo podsavezno prvenstveno tekmovanje s srečanjem dveh starih rivalov, ki sta razen Bratstva najresnejša tekmeca za prvo mesto. Ob koncu prvega polčasa je kazalo, da bo Hermes prekinil serijo tradicionalnih porazov v Kranju in da bo celo zmagal, ker je bil v tem delu igre očitno boljši. Po odmoru pa je Kranj zaigral izvrstno in sigurno zmagal. Hermesovo moštvo je pokazalo, da mu manjka kondicija in je zaradi tega po odmoru klonilo izdržljivejšemu domačemu moštvu.

V 25. min. je Hermesovo levo krilo doseglo za svoj klub vodstvo. Gostje so do konca polčasa prevladovali in je zlasti ugajala njihova smiselna igra. Kranj je bil sicer enakovreden v polju, a je njegova napadalna vrsta pred nasprotnim golom popolnoma odpovedala. V drugi polovici se je položaj popolnoma spremenil. Kranj je prešel v napad in je bil do konca v premoči. Že v 5. min. je izenačil in nato v 10., 21. in 29. m. dosegel še trdi nadaljnje gole. Hermesu se je nato po naglem prodoru posrečilo v 32. min. znižati na 4:2, pri čemer je ostalo do sodnikovega zaključnega žvižga.

Kakor že rečeno, je Hermes izgubil bitko zaradi slabega drugega polčasa. Igra je bila sicer dokaj zanimiva. Obe moštvi sta pokazali dober start in tudi hitrost. Gledalcev je bilo zaradi lepega vremena le malo. Sodil je g. Vrhovnik zadovoljivo.

Celje — Atletik 4 : 2 (2 : 1)

Celje, 27. avgusta

Na igrišču pri Skalni kleti je danes moštvo SK Celja pred 400 gledalci zasluženo premagalo enajstorico Atletikov. Moštvo Celja je v tehniki in kombinacijah znatno prekašalo svojega nasprotnika in je bilo ves čas v premoči. Izid bi bil lahko še ugodnejši, a so zamudili mnogo lepih prilik. Atletik je igral ves čas požrtvovalno.

Že v prvi minuti je Dobrajc dosegel za Celje vodstvo. Celje se je ustalilo pred nasprotnim golom, a je imelo smolo. Šele v 40. min. je Dobrajc povišal na 2:0, v 42. min. pa je Wohlgemut znižal na 2:1. Po odmoru je bila ista slika. V 21. in 38. min. sta Dobrajc in Bajramović zvišala na 4:1, v zadnji minuti pa je Esih po krivdi celjskega vratarja postavil končno stanje 4:2. Sodnik Kopič iz Maribora je bil objektiven.

Rapid — Mura 1 : 0 (0 : 0)

Maribor, 27. avg.

Danes se je začelo prvenstveno tekmovanje LNP in sicer sta se odigrali v mariborskem okrožju dve tekmi, od teh ena v Mariboru, druga v Čakovcu. V Mariboru sta se srečala Mura in Rapid. Tekma je privabila le okrog 100 gledalcev, ki so bili priča nezanimive igre, v kateri se je Rapidu posrečilo priboriti dve točki. Mura se je vidno trudila, da bi iz Maribora odnesla vsaj eno točko, a so bili vsi njeni napori zaradi slabe igre napadalne vrste zaman. Dobra je bila le ožja obramba z odličnim vratarjem Jandlom na čelu, ki je obvaroval svoje moštvo večjega poraza. Omeniti je še Murino krilsko vrsto, kjer je dominiral Kukanja, ki je duša vse enajstorice.

Rapidova zmaga je bila popolnoma zasłužena, dasi enajstorica ni predvajala nogometa, ki smo ga vajeni od nje. Opažati je bilo zlasti, da je krilska vrsta od časa do časa popustila.

Sodil je g. Mrdjen iz Ljubljane.

Železničar — Gradjanski 3 : 3 (3 : 0)

Čakovec, 27. avgusta.

Ta tekma, ki je bila odigrana v Čakovcu, se je končala z velikim presenečenjem. Gradjanskemu, ki je igral prvo tekmo v mariborskem I. razredu, se je posrečilo, da je Železničarju odvzel dragoceno točko. Tekma je bila zelo ogorčena in je na trenotke prestopila meje dovoljenega. Posledica je bila, da je moral po eden na vsaki strani zapustiti igrišče. Železničar je bil v prvem polčasu boljši nasprotnik in je nudil prvovrstno igro. V drugem polčasu pa so prišli do besede domači, ki so zaigrali z neverjetnim poletom in s silno požrtvovalnostjo dosegli neodločen rezultat.

V prvem polčasu je sodnik proti Gradjanskemu diktiral enajstmetrovko, ki jo je pa Ronjak zastreljal. Nato je Frangeš v 32., 37. in 42. minuti trikrat potresel nasprotnikovo mrežo. V drugem polčasu je Gradjanski v 6. minuti znižal na 3:1, v 18. na 3:2. V 20. minuti je Frangeš zastreljal drugo Želez. prisojeno enajstmetrovko. Nato sta morala dva igralca z igrišča, v 31. minuti pa je Mura izenačila na 3:3.

Sodil je g. Veble iz Celja.

Češka — Jugoslavija 7 : 3

Praga, 27. avg.

Danes je bila v Pragi odigrana tekma med Jugoslavijo in Češko, ki se je končala z zelo visokim porazom Jugoslavije v razmerju 7:3. Ker so Zagrebčani odklonili sodelovanje v državni reprezentanci, so Jugoslavijo zastopali samo beograjski igralci in tako oslabljeni tim seveda ni mogel nuditi zadosti odpora moštvu češkomoravskega protektorata. Ker so bile danes vse telefonske zveze z Nemčijo in s protektoratom prekinjene, ni bilo mogoče dobiti o poteku tekme nobenih podrobnosti.

Primorje spet drž. prvak

V dvoboju s Concordio je Primorje zmagalo z 31.260 : 29.821 in že petič postalo državni prvak

Ljubljana, 27. avgusta

Danes se je na Stadionu nadaljevalo državno klubsko prvenstvo v lahki atletiki med ljubljanskim Primorjem in zagrebško Concordio, in je Primorje beležilo visoko zmago ter si tako že petič priborilo naslov državnega prvaka. Tekmovanje se je danes odvijalo precej počasi, tako da se je skok ob palici moral vršiti že v popolni temi. Gledalcev je bilo tudi danes samo okoli 100, ki pa so s tem večjim zanimanjem sledili nadvse zanimivemu tekmovanju in neprestano bodrili tekmovalce Primorja. Tehnični rezultati:

110 m zapreke: 1. Jurković (C) 18.4, 2. Martini (P) 19.4, 3. Dremil (C) 19.7, 4. Bergman (C) 20, 5. Skušek (P) 20.1, 6. Polak (P) 20.2.

Točke: Concordia 1304, Primorje 1180.

Tek na 200 m: 1. Skušek (P) 23.6, 2. Dremil (C) 24.1, 3. Gaberšek 24.4, 4. Poljšak (P) 24.7, 5. Hegolj (C) 24.7, 6. Kločkov (C) 25.5.

Točke: P. 1880, C. 1731,

Tek 1500 m: 1. Goršek (P) 4:10, 2. Kotnik (C) 4:12.6, 3. Srakar (C) 4:19, 4. Kien (P) 4:20.2, 5. Hlebce (P) 4:39.6, 6. Kovačević (C) 4:51.

Točke: P. 2062, C. 1968.

Met diska: 1. Kovačević (C) 41.07, 2. dr. Manojlović (C) 40.96, 3. dr. Narančić (C) 38.97, 4. Kosec (P) 36.87, 5. Kajfež (P) 34.35, 6. Korče (P) 32.25.

Točke C. 2159, P. 1669.

Tek 10.000 m: 1. Krajcar (C) 35:32, 2. Perc (P) 35:53.6, 3. Vidas (C) 37:07.2, 4. Tavčar (P) 38.37.8, 5. Bezlaj (P) 40:47.2. Gales (Concordia) je bil diskvalificiran, ker je med tekom sprejel v vodi namočen robec, kar po pravilih ni dovoljeno. Njegova diskvalifikacija ni vplivala na končno stanje prvenstva.

Točke: P. 1453, C. 1229.

Tek 400: 1. Gaberšek (P) 52.6, 2. Poljšak (P) 53.3, 3. Urbančič (P) 54.5, 4. Junek (C) 55.8, 5. Marčić (C) 59.7, 6. Markušić (C) 62.6.

Točke: 2083, C. 1416.

4x100 m: 1. Primorje (Marinc, Poljšak, Skušek, Gaberšek) 46.4, 2. Concordia (Kločkov, Hegol, Jurković, Dolenc) 46.8.

Točke: P. 686, C. 662.

Met kopja: 1. Markušić (C) 48.54, 2. Kovačević (C) 48, 3. Miloš (C) 44.43, 4. Marek (P) 41.36, 5. Kajfež (P) 40.47, 6. Martini (P) 37.17. V tej disciplini so presenetili slabi rezultati vseh treh Zagrebčanov, zlasti rekorderja Markušića, ki je pred tednom dosegel v Zagrebu nov rekord, a je danes popolnoma odpovedal.

Točke: C. 1600, P. 1228.

Skok ob palici: 1. Gašperšič (P) 3.10, 2. Kosec (P) 3.00, 3. Jurković (C) 2.90, 4. Polak (P) 2.90, 5. Bergman (C) 2.80, 6. Dolenc (C) 2.60. Ta disciplina je bila že v temi in so zato rezultati precej slabi.

Točke: P. 1505, C. 1261.

Končno stanje dvoboja: **Primorje 31.260, Concordia 29.821.**

S to zmago so atleti Primorja potrdili nadmoč Slovencev v atletiki, ki so nam jo hoteli v Zagrebu zaradi minimalne zmage na troboju kolikor mogoče zmanjšati.

*

Železničar — Maraton 94 : 81

Maribor, 27. avgusta

Na stadionu Železničarja je bil včeraj popoldne in danes dopoldne atletski dvoboj Železničar : Maraton, ki se je končal z zmago Železničarja v razmerju 94:81 točk. Rezultati so bili naslednji:

Tek 100 m: 1. Lončarič (M) 11.3, 2. Gracianski (Ž) 11.7. **Met kopja:** 1. Gregorovič (Ž) 51.68, 2. Lužnik (M) 45.69. **Tek 400 m:** 1. Muraus (Ž) 54.8, 2. Ledinek (Ž) 55.9. **Skok v višino:** 1. Lužnik (M) 165, 2. Gregorovič (Ž) 160. **Skok v daljavo:** 1. Lončarič (M) 6.42, 2. Lužnik (M) 6.09. **Tek 1500 m:** 1. Muraus (Ž) 4:36.1, 2. Karlin (Ž) 4:46. **Met krogle:** 1. Hlade (Ž) 13.44, 2. pa Lužnik (M) 11.91. **Stafeta 4×100 m:** 1. Maraton 48, 2. Železničar. Obe stafeti sta bili zaradi nepravilnosti na progi diskvalificirani. **110 m zapreke:** 1. Lončarič (M) 18.2, 2. Lužnik 19. **Tek 200 m:** 1. Gradišek (Ž) 23.6, 2. Lončarič (M) 24.1. **Met diska:** 1. Lužnik (M) 36.25, 2. Hlade (Ž) 35.41. **Skok ob palici:** 1. Smerdel (M) 3.42, 2. Gale (Ž) 3.10. **Tek 800 m:** 1. Ledinek (Ž) 2:08.3, 2. Muraus (Ž) 2:13.5. **Met kladiva:** 1. Gujznik (Ž) 43.19, 2. Hlade (Ž) 36.56. **Troskok:** 1. Zorko (Ž) 12.76, 2. Lončarič (M) 12.53. **Tek 5000 m:** 1. Zupan (Ž) 17:15, 2. Sibirec (Ž) 17:27.2. **Švedska stafeta:** 1. Železničar 2:12.5, 2. Maraton 2:19. Stafeta Železničarja pa je bila zaradi nepravilnosti na progi diskvalificirana.

Prvenstvo kajakov

Zagorje, 27. avg.

Na klasični progi med Zagorjem in Hrastnikom je bilo danes dopoldne državno prvenstvo kajakov na divjih vodah. Proga je bila dolga 12 km. Sava, ki je bila danes razmeroma zelo nizka, teče tu s hitrostjo 6 km na uro. Tehnični rezultati so bili naslednji:

Tekmovanje enojk: 1. Malahovsky (Kajak klub Ljubljana) 39:32, 2. Drovenik B. (KKL) 39:33, 3. Miti (KKL) 40:34, 4. Gluhak (Kajak klub Maraton, Zagreb) 42:6, 5. Sabljič (Kajak klub Zagreb) 42:6, 6. Knol (Kajak klub Zagreb) 42:33.

Tekmovanje dvojk: 1. Lubšič—Vincenc (Kajak klub Maraton, Zagreb) 38:45. Vsi ostali so bili diskvalificirani.

Tekmovanje turnih enojk: 1. Plan Kurt (Kajak klub Zagreb) 42:46, 2. Plan Hans (Kajak klub Zagreb) 43:13, 3. Donaval (Kajak klub Maraton, Zagreb) 43:48. O zanimivi tekmi bomo v redni izdaji »Jutra« objavili podrobnejše poročilo našega posebnega poročevalca.

Ilirija premagala ČPK

Drugi nastop čeških plavačev se je tudi končal z zmago domačih

Ljubljana, 27. avg.

Na povratku iz Splita so snoči ponovno nastopili v Ljubljani češki plavači iz Prage. Dočim so se pri njihovem prvem gostovanju srečali z reprezentanco ljubljanskega podsaveza, je ČPK tokrat nastopil v dvoboju z Ilirijo. Kakor že pri prvem nastopu, je bila Ilirija tudi snoči gostom nadmočna in jim je dovolila eno samo zmago. Rezultati so bili z nekaterimi izjemami le povprečni. Prav dober je bil Pelhan s časom 1:16.4 na 100 m hrbtno. Pelhan je vsekako eden najtalentiranejših Ilirijinih plavačev mlade garde. V waterpolu je Ilirija igrala do odmora odlično, je pa v drugi polovici popustila in se je tekma končala neodločeno. Gledalcev je bilo več kakor pri prvem nastopu, a še vedno razmeroma malo.

Tehnični rezultati so bili:

200 m prosto moški: 1. Cerer (I) 2:29.4, 2. Landkammer (ČPK) 2:33.2, 3. Mihalek (I) 2:34, 4. Novotny (ČPK) 2:38.5.

100 m hrbtno moški: Pelhan (I) 1:16.4, 2. dr. Wilfan (I) 1:17.4, 3. Buchta (ČPK) 1:19.

100 m prsno moški: 1. Sehrig (ČPK) 1:22.6, 2. Hribar (I) 1:23.4, 3. Tori (I) 1:26.5.

200 m prsno ženske: 1. Werner (I) 3:25.8, 2. Martin (I) 3:35.4, 3. Filipič (ČPK) 4:11.

50 m prosto moški: 1. Fritsch (I) 28.7, 2. Scarpa (I) 28.8, 3. Landkammer (ČPK) 28.8, 4. Novotny (ČPK).

4×50 m prosto moški: 1. Ilirija (Pelhan, Scarpa, Fritsch, dr. Wilfan) 1:54.6, 2. ČPK (Švehla, Buchta, Novotny, Landkammer) 1.57.

Waterpolo: Ilirija : ČPK 7:3 (2:1). Za Ilirijo sta dosegla gole Fuchs 2, Lenart 1.

V okviru dvoboja so bile splošne medtočke domačih plavačev in so bili doseženi naslednji izidi (nastopili so samo juniorji). Na 50 m prosto je bil prvi Dular v 42.1, na 200 m prosto Primožič v 2:40, na 100 m prsno Brozovič II. v 1:25.3, na 100 m hrbtno Grašek v 1:24.7, na 100 m prosto Löser v 1:13.8. Pri seniorkah je plavala Keržanova 100 m prosto 1:19.9.

★

MPK — Mura 52 : 33

Murska Sobota, 27. avg.

Danes ob 15. je bil v tukajšnjem kopališču plavalni dvoboj med Mariborskim plavalnim klubom in Muro, ki so ga Mariborčani odločili v svojo korist z razliko 52:33 točkam.

Rezultati so bili:

100 m prosto: 1. Zimič (MPK) 1:14.4, 2. Cvetko 1:16, 3. Krstič 1:16.6, 4. Šerbec (vsi Mura) 1:16.8.

100 m prsno: 1. Cvetko (Mura) 1:24.6, 2. Voller (MPK) 1:26.1, 3. Mihorko (Mura) 1:41.3, 4. Šerbec.

100 m hrbtno: 1. Pestevšek (MPK) 1:39.3, 2. Smerdu 1:38, 3. Šerbec 1:38.8, 4. Rusanov (vsi Mura).

Mešana stafeta 3×33 m: 1. MPK (Pestevšek, Voller, Zlatič) 1:08.1, 2. Mura (Rusanov, Cvetko, Šerbec) 1:09.1.

Stafeta 3×100 m prosto: 1. MPK (Pestevšek, Krstič, Zimič) 3:46.2, 2. Mura (Lajnšek, Šerbec, Rusanov) 4:08.2.

Waterpolo: MPK : Mura 12:2 (6:1).

Zakaj so bila prekinjena pogajanja v Moskvi

Izjava Vorošilova v moskovskih „Izvestjih" — Glavni vzrok je odpor Poljske proti vkorakanju ruskih čet

Moskva, 27. avgusta. c. Agencija Tas poroča:

Današnja »Izvestja« objavljajo izjave, ki jih je podal njihovemu uredniku ljudski komisar za vojsko maršal **Vorošilov**, o vzrokih prekinitve pogajanj za zaključitev vojaške zveze Rusije z Anglijo in Francijo.

Na prvo vprašanje, kako so se pogajanja končala, je Vorošilov odgovoril:

Pogajanja so bila prekinjena zaradi raznih nesoglasij ter sta angleška in francoska misija odpotovali.

Na vprašanje o vzroku nesoglasij je Vorošilov izjavil:

Sovjetska vojaška misija je zavzemala stališče, da Rusija nima skupnih mej z napadalcem in da more zato Angliji in Franciji pomagati v primeru vojne samo pod pogojem, če smejo ruske čete korakati preko Poljske, ker ni druge poti, da bi mogle priti v stik z napadalcem. Zrav tako na primer ameriške in angleške čete v svetovni vojni ne bi mogle priti na pomoč Franciji, če ne bi imele možnosti, da operirajo na francoskem ozemlju. Brez prehoda preko Poljske torej tudi Rusija ne bi mogla pomagati Angliji in Franciji. Čeprav je to stališče očividno pravilno, ga angleška in francoska misija nikakor nista hoteli priznati, poljska vlada pa je celo javno izjavila, da niti ne rabi niti ne želi ruske pomoči. To je onemogočilo nadaljevanje pogajanj ruske vojaške misije z angleško in francosko. V tem je jedro nesoglasja in vzrok prekinitve pogajanj.

Na vprašanje, če je bilo pri pogajanjih govora o preskrbi Poljske z vojnimi potrebščinami in surovinami, je odgovoril Vorošilov:

Ne. To je popolnoma komercialno vprašanje. Za dobavo vojnih potrebščin in surovin Poljski ni potreben niti pakt o medsebojni pomoči niti vojaška zveza. Anglija in Amerika n. pr. nimata z Japonsko nobenega pakta, pa ji že dve leti dobavljata vojne potrebščine, čeprav je Japonska v vojni s Kitajsko. Bilo je pri pogajanjih izključno govora samo o vojaški pomoči.

Urednik je nato omenil pisanje »Daily Heralda«, da so Angleži in Francozi vprašali rusko vojaško misijo, če je Rusija pripravljena preskrbovati Poljsko z letali ter imeti pripravljeno svojo vojsko na meji, da bi priskočila Poljski na pomoč, na kar so Rusi odgovorili, da morejo to storiti samo, če dovoli Poljska, da zasedejo okrožja Vilno, Lvov, Tarnopol in Stanislav, ker drugače Poljakom ne morejo pomagati. Vorošilov je izjavil:

To je popolna izmišljotina, novinar, ki jo je iznašel, je nesramen lažnik in list, ki jo je objavil, je obrekljiv.

Glede Reuterjeve vesti, češ, da je Vorošilov sporočil angleški in francoski vojaški misiji, da smatra Rusija po sklenitvi nenapadalne pogodbe z Nemčijo nadaljnja vojaška pogajanja za brezpredmetna, je izjavil Vorošilov:

Ta vest je v skladu z dejstvi. Vojaška pogajanja niso bila prekinjena zaradi nenapadalnega pakta z Nemčijo, temveč nasprotno, Rusija je sklenila nenapadalni pakt z Nemčijo med drugim zato, ker so vojaška pogajanja z angleško in francosko vojaško misijo zaradi nepremostljivih nesoglasij prišla na mrtvo točko.

Povratek vojaških misij

Helsinki, 27. avg. AA. Britanska in francoska vojna misija sta na poti iz Moskve prispeli v Helsinke. Člani obeh misij bodo verjetno še danes odpotovali v svoje prestolnice. Novinarjem niso hoteli dati nobenih izjav glede pogajanj.

Mednarodna zveza sindikatov obsoja politiko Rusije

Pariz, 27. avg. AA. Havas. Danes je bila izredna seja uprave mednarodne zveze sindikatov, ki so se je udeležili Sitrin, Ciper in še nekateri ugledni člani. Pri tej priliki so pretresali mednarodni položaj in je bilo storjenih več ukrepov za notranjo organizacijo, da bi se tudi v primeru vojne zagotovilo delovanje mednarodne zveze sindikatov. Končno je bil izdan manifest, v katerem zveza sindikatov obsoja stališče Sovjetske Rusije in poudarja, da se vojna ne more preprečiti s krepitvijo razlik med narodi. Manifest pozdravlja tudi vse storjene akcije za rešitev miru, zlasti pa spomenico Roosevelta. Pozdravlja tudi odločno stališče francoskih in britanskih delavcev, ki so povsem solidarni. Prav tako se potrjuje razpoloženje narodov, ki so pripravljeni, da se skupno borijo za rešitev miru.

Francosko delavstvo obrača komunistom hrbet

Pariz, 27. avgusta. c. Policija je izvršila preiskavo v glavnem stanu komunistične stranke, ter v nekaterih predmestjih, ki so znana kot komunistična. Izvršenih je bilo mnogo aretacij. Večje število delavcev je javno izstopilo iz komunistične stranke, ker ne soglašajo s sklenitvijo nemško-ruske pogodbe.

[illegible]

Ponovni sestanek nemškega poslanika s predsednikom turške republike

Carigrad, 27. avg. br. Ogromno pozornost je danes v tukajšnjih političnih krogih vzbudila vest, da je prezident Ismet Ineni v svoji letni rezidenci sprejel nemškega poslanika von Papena. Razgovoru je prisostvoval tudi zunanji minister Saradzoglu.

[illegible]

Kakor znano, ima Turčija z Anglijo garancijski sporazum, ki pa bi se v danem primeru uveljavil šele, ko bi se sklenila angleško-francosko-ruska pogodba o vzajemni pomoči. Ker s to pogodbo ni računati, in ker se Turčija slej ko prej opira na prijateljstvo z Rusijo, je nastal vtis, da bo mogoče Turčijo izolirati od zapadnih velesil. Včeraj in davi pa so turški listi ponovno naglasili, da bo Turčija ostala slej ko prej zvesta zapadnima velesilama. O tem je bil izdan tudi uradni komunike. Zaradi tega je današnji Papenov sestanek s turškima državnikoma napravil v Carigradu najglobljі vtis. Toda medtem je turški poslanik v Parizu Ruždi Aras že prispel v Carigrad in je takoj odpotoval v Ankaro, da bi podal vladi poročilo o položaju. Novinarjem je izjavil, da se v Sofiji ni sestal z bolgarskim ministrskim predsednikom Kjoseivanovim, kakor se je govorilo danes popoldne v Carigradu. Vsekakor je pričakovati, da se bo položaj kmalu razčistil. Na vsem Bližnjem vzhodu vlada za diplomatsko borbo evropskih velesil v Mali Aziji veliko zanimanje.

Ankara, 27. avg. c. Iz dobro poučenih krogov se izve, da je nemški poslanik von Papen v avdienci pri predsedniku republike Inneniju stavil predlog, da naj bi Turčija v vsakem eventualnem konfliktu postala nevtralna. Predsednik Inneni je odgovoril, da Turčija trdno vztraja pri svojih zvezah s Francijo in Anglijo.

Irski teroristi ne mirujejo

London, 27. avg. (Havas) V Liverpoolu so verjetno pristaši irske republikanske stranke izvršili zopet dva atentata. Ena bomba je eksplodirala in poškodovala fasado poštnega urada, druga pa je eksplodirala pred neko veliko trgovino. V tej trgovini je nastal požar, ki so ga gasilci hitro zadušili. Atentatorja so po izvršenem delu prijeli. Množica ga je hotela linčati in ga je policija komaj zaščitila. Ogorčenje proti irskim teroristom je v angleški javnosti tem večje, ker so prepričani, da so v službi neke tuje, Angliji sovražne vlade.

Najnovejše vesti:

Prve angleške čete že na nemški meji

Včeraj so bili izkrcani na francoski obali prvi angleški motorizirani bataljoni in takoj poslani na nemško mejo

PARIZ, 27. avg. br. Ogromno senzacijo in hkratu največje zadoščenje je izzvala v najširših plasteh francoskega naroda vest, ki so jo nocoj objavili francoski listi v posebnih izdajah, da so prve angleške čete že na francoskih tleh. V Parizu je prišlo zaradi tega do silnih manifestacij za Anglijo in skupno usodo obeh velesil.

Dejansko je priplulo danes v francoske luke več angleških parnikov v spremstvu pomožnih vojnih ladij, s katerih se je takoj izkrcalo več bataljonov angleških čet v polni bojni opremi. Vsi angleški oddelki so motorizirani in z ladij so izkrcali tudi več sto motornih vozil. V več kolonah so angleške motorne čete takoj krenile na francosko vzhodno mejo. Francoski in angleški generalni štab sta sklenila, takoj spraviti na mejo vse razpoložljive čete. S prihodom angleških čet bo francoskemu generalnemu štabu olajšan položaj, ker bo mogel na ta način v dovoljni meri poskrbeti tudi za zasedbo meje napram Italiji.

Izmenjava not med Parizom in Berlinom

Hitler sicer obžaluje, če bo tekla nemška in francoska kri, toda francosko stališče zavrača

PARIZ, 27. avg. br. Agencija Havas je objavila nocoj o diplomatskih stikih nemške in francoske vlade odnosno o izmenjavi not v poslednjih dveh dneh naslednji uradni komunike:

Nemški kancelar Hitler je dne 25. avgusta ob 17.30 sprejel francoskega poslanika v Berlinu Coulondra in ga prosil, naj francoskemu ministrskemu predsedniku sporoči njegovo posebno izjavo. V tej izjavi naglaša, je nastal v Poljski položaj, ki ga ne more več tolerirati, da pa obžaluje, da bo tekla francoska in nemška kri, če bo moral glede na to izdati določene ukrepe.

Ministrski predsednik Daladier je Hitlerju takoj odgovoril. V tem odgovoru je izrazil trdno voljo Francije, da se ohrani mir, a hkratu njen odločen sklep, da bo zvesto izpolnila obveznosti, ki jih je sprejela do drugih držav. Ministrski predsednik je opozoril na to, da noben Francoz ni storil toliko kakor on za ustvaritev dobrih odnošajev z Nemčijo, ki bi omogočili pošteno sodelovanje v prilog miru v Evropi. Poudaril je, da je tudi Poljska pripravljena na tako pošteno sodelovanje. Noben narod ne bo pomirjen, dokler ne bo dosežen miren sporazum med Nemčijo in Poljsko. Nazadnje je izrazil svojo pripravljenost, da zastavi vse svoje moči, da se tak sporazum doseže.

Dne 26. avgusta je Hitler znova sprejel francoskega poslanika Coulondra, ki mu je sporočil Daladierov odgovor. Hitler pa je poslaniku izjavil, da takega odgovora ne more sprejeti. Ta njegova izjava je bila danes dopoldne potrjena in v pismeni obliki izročena francoskemu poslaniku v Berlinu.

Roosevelt pripravlja novo akcijo?

WASHINGTON, 27. avg. br. Roosevelt je bil danes ves dan v svojem kabinetu. Iz državnega tajništva za zunanje zadeve je prejemal nenehoma poročila o položaju v Evropi. Poučeni krogi zatrjujejo, da ne namerava poslati v Evropo nobene nove poslanice, da pa pripravlja novo akcijo, glede katere pa se namerava sporazumeti z vsemi državami ameriškega kontinenta. Kakšnega značaja bo ta akcija, še ni znano.

Odločilna seja japonske vlade

Danes bo japonska vlada sklepala o svoji bodoči politiki napram evropskim velesilam — Napovedujejo popolno preorientacijo

Tokio, 27. avg. c. Danes so se ves dan vršile dolge konference vodilnih politikov glede mednarodnega položaja. Za jutri dopoldne je sklicana izredna seja japonske vlade. Po seji bo izdan, kakor napovedujejo, zelo važen komunike o bodoči politiki Japonske.

V zvezi s sejo japonske vlade podčrtava tisk, da so imeli včeraj konferenco vojni minister Itagaki, inspektor za narodno vzgojo Nisijohisin ter minister za narodno obrambo. Itagaki je na tej konferenci obrazložil stališče, zakaj Japonska zapušča dosedanjo politiko napram evropskim velesilam. Prav tako je Itagaki obvestil kneza Kanina in Nisijohina o razlogih, ki so ga pripravili do tega, da spreminja japonsko politiko napram evropskim državam. Listi poudarjajo, da je bil na tem sestanku dosežen popoln sporazum med omenjenimi državniki.

Washington, 27. avgusta. AA. Havas: Tukajšnji diplomatski krogi trdijo, da je prišlo do znatnega zboljšanja trgovinskih in političnih odnosov med Ameriko in Japonsko. Isti krogi trdijo, da je zaradi nenadne spremembe nemškega stališča postal položaj na Daljnem vzhodu zelo težak za Japonsko, vsled česar je Japonska prisiljena pristopiti preusmeritvi svoje zunanje politike. Japonska bo nadaljevala svojo dosedanjo politiko na Kitajskem, skušala pa bo priti do sporazuma z devetimi velesilami, ki so podpisale pakt.

Japonci zapuščajo Nemčijo

Hamburg, 27. avgusta. c. Na japonski parnik »Jasakuni Maru« se je po navodilu japonskih oblasti doslej vkrcalo 240 japonskih žen in otrok iz Nemčije. Zaenkrat je v Nemčiji še 260 japonskih državljanov.

Razburljiv lov za izgnancem

Iz vlaka je ušel, a so ga spet prijeli

Zagorje, 27. avgusta

V petek sta z opoldanskim vlakom dva orožnika iz Beograda peljala 25letnega Ivana Balonija, doma iz Italije, da bi ga na Rakeku izročila italijanskim oblastvom. Baloni je v naši državi zakrivil več kaznivih dejanj in bil obsojen na nekaj mesesev zapora, po prestani kazni pa na izgon iz naše države. Ko se je vlak ustavil na trboveljski postaji sta mu orožnika priskrbela nekaj jedi, ki jih je jedel pri odprtih vratih voza.

Orožnika pač nista mislila, da je imel fant, ki je urno hlastal jedila, nekaj v načrtu, sicer bi ga strože nadzirala. Ko je prispel vlak do prve čuvajnice proti Zagorju, je nenadno skočil iz vlaka in skoro podrl čuvaja Tomaža nato pa pobegnil v skalovito hribovje. Presenečena orožnika sta o tem obvestila orožniški postaji v Trbovljah in Zagorju ter prosila pomoč pri zasledovanju begunca.

Zagorska orožniška pomoč je kmalu našla sled. Begunec je bil tedaj na Zeleni travi in na Kraju in orožnika sta mu sledili navzdol proti Tomaževi čuvajnici, kamor je res kmalu prišel tudi sam begunec. Tu so bili skriti tudi orožniki iz Trbovelj in beograjska orožnika ali Baloni jih je opazil in bežal čez skalovje ko divji kozel. Kmalu je bil na progi in vsi so bili prepričani da ga imajo že v pesteh takrat pa je skočil s proge v savske valove in srečno preplaval reko. Ves moker jo je nato ubral v nasprotni hrib.

Zasledovalci so se pa tudi takoj prepeljali s čolnom na drugo stran in šli za begunom v gozd.

Ljudje, ki so na drugi strani opazovali zasledovanje, so orožnike sproti obveščali o tem, v katero smer je begunec hitel. Naposled so ga upehanega in onemoglega dobili sredi skalovja.

Prav lepo jih je prosil, da bi ga ne oddali italijanskim oblastvom, ki se jih strašno boji. Pa ni prošnja nič pomagala. Baloni je moral z vlakom ob 17. uri nadaljevati rad ali nerad svojo pot do Rakeka.

Objave

Nova grobova. V starosti 70 let je preminil v Dolnicah kamnoseški mojster pr Sv. Križu g. Franc Kunovar starejši. Pogreb bo danes ob 15 na pokopališče v Št Vidu. — V Ljubljani je umrla ga. Adela Vidmarjeva, žena strojnega stavca v pokoju g. Janka Vidmarja. Pogreb rajnke, ki zapušča štiri otroke, bo danes ob pol 17 iz mrtvašnice splošne bolnice. — Pokojnikoma blag spomin, žalujočim naše sožalje!

Dr. A. S. Terenčak, zdravnik za krčne žile, hemoroide in kozmetiko. Gosjeva 3, telefon 2447 se je vrnil z dopusta in spet redno ordinira.

Židovska zarota v Palestini?

London, 27. avg. br. V Palestini je prišlo včeraj do novih incidentov. V neki židovski kavarni je eksplodiral peklenski stroj, ki je ubil dva angleška policijska nadzornika. Pri preiskavi so oblasti prišle na sled široko razpredeni židovski zaroti. Izvršenih je bilo več aretacij. Danes so bile zaprte vse židovske kavarne v Jeruzalemu. Angleški visoki komisar je izdal ukrepe glede cen življenjskih potrebščin, glede kontrole uvoza in izvoza ter glede zavarovanja javnega reda.

Doslej je aretiranih 10 Roganovih pajdašev

Maribor, 27. avgusta

Ko so na podlagi Jazbinškovih izpovedb izkopali cerkvene dragocenosti iz Zgornje Polskave, so studenški orožniki s komandirjem Žagarjem odvedli Ivana Jazbinška na mesta številnih vlomov, katerih je osumljena Roganova nevarna rokovnjaška družina. Jazbinška so povedli v Celje, Štore, Grobelno, Slovensko Bistrico, Pragersko, Slivnico in drugam, kjer je na licu mesta podal točne izpovedbe in priznanja glede tatvin in vlomov, ki jih imajo Roganovi pajdaši na vesti. Izkazalo se je da je obseg zločinskih akcij Roganove tolpe mnogo večji, kakor se je prvotno zdelo in da je ta kriminalna družina bila mnogo nevarnejša, kakor so domnevali ob prvih aretacijah, saj so hoteli med drugim izropati in umoriti kar dva župnika, in sicer limbuškega in polskavskega.

Zasliševanja se nadaljujejo. V teku preiskave bodo sledile še nadaljnje aretacije. Skupno je doslej aretiranih 10 Roganovih pajdašev, zaupnikov in pomagačev.

Gostilna
BAJDA ZAGORC
ZA NOVO CESTO
priporoča svoja prvovrstna dolenjska vina ter laško pivo, kakor tudi dober prigrizek.

Udobno se vozite z avtobusom s Trga Trbovlje do postaje — z vozilom
avtopodjetja
Jože Zemljan
Trbovlje

KOLESARJI!
Pnevmatiko (gumo) in dele koles še vedno dobite po kar najnižjih cenah pri
FRANC GUČEK,
mehanična delavnica, Trbovlje 2.
V zalogi najboljša kolesa in šivalni stroji z garancijo po skrajno nizkih cenah! — Predno kaj kupiš — posvetuj se vedno s strokovnjaki! — Vsa popravila, niklanje, kromiranje in lakiranje!

Prijetno se počutite v Trbovljah
V GOSTILNI - PRI ŠPANCU
RUDOLF PUST
Prvovrstna kuhinja, vsak dan sveže pivo v sodčkih — V mesnici pa vedno prvovrstno meso.

Hočete biti dobro postreženi?
Tedaj se poslužite
GOSTILNE IN MESARIJE
ALBIN TRATNIK
TRBOVLJE II.
Izborna kuhinja. — Vsak dan sveže laško pivo. — Senčnat vrt.

KOLENC FRANC
pečarski mojster
TRBOVLJE II.
izvršuje vsa pečarska dela, kakor štedilnike vseh velikosti, sobne in krušne peči. Sprejema vsa v to stroko spadajoča popravila. Ima na zalogi šamotne, glinaste peči, keramične ploščice in šamotni malter. Postrežba solidna in točna. Cene zmerne — Za večja naročila zahtevajte proračun!

Žrtev Špikove stene

Akademik Albin Zupan iz Ljubljane se je smrtno ponesrečil na steni v Martujkovi skupini

Iz Martuljka je danes prispela žalostna vest, da so naše planine spet zahtevale življenje mladega turista, ki ga je plezalna strast premamila, da se je nevešč lotil pretežke ture, s katere je omahnil v smrt.

18 letni Albin Zupan, študent arhitekture na ljubljanski tehniki, brat našega znanega smuškega skakalca in sokolskega telovadca Zupana, se je v soboto popoldne odpeljal v Kranjsko goro, da bi se povzpel, kakor je pravil sopotnikom v vlaku, na Oltar v Škrlatični skupini. Med potjo pa se je Zupan premislil in je namesto v Kranjski gori izstopil že v Martuljku. Bil je dobro opremljen za plezalno turo. Imel je s seboj vrv in plezalnike. Tajnost, zakaj je Zupan izpremenil svoj načrt in se napotil namesto na Oltar, v Martuljkovo skupino, je pokojnik odnesel s seboj. V Martuljku je Zupan nekje prenočil in se zarana napotil pod Špikovo steno. Kakor se lahko sklepa po kraju, kjer se je bil kasneje ponesrečil, je hotel preplezati severno Špikovo steno, na najtežjem in najnevarnejšem mestu, v tako zvani »skalaški smeri«, ki sta jo nekako pred 10 leti premagala znana plezalca Pavla Jesinova in Milan Gostiša. Poslej plezanje v tej nevarni smeri še ni bilo ponovljeno. Severna Špikova stena zahteva tu prvovrstnega, dobro izvežbanega plezalca, ki do kraja obvlada plezalno tehniko.

Zupan je moral preplezati že nekako polovico stene, ko ga je dohitela usoda. Omahnil je z navpične strmine in po večkratnem preobratu v zraku padel 200 m globoko na melišče pod steno. Nesreči, ki se je zgodila nekako ob 11. dopoldne, je bil v njeni poslednji fazi priča neki turist, ki je pešačil na izlet k »Pod srcem«. Iznenada je zaslišal za seboj neko čudno vršanje, in ko se je ozrl kvišku, je ravno še videl, kako je ponesrečeni Zupan treščil na melišče pod Špikovo steno. Videl je tudi, kako se je za njim zvrtinčila tudi plezalna vrv, s katero se je poprej varoval v steni. Od silnega padca na ostro kamenje melišča si je nesrečni Zupan polomil roke in noge ter si utrl lobanjo, tako da je bil nedvomno pri priči mrtev.

Čim se je v gorenjskem kotu izvedelo za nesrečo, se je v Martuljku zbrala reševalna odprava, ki jo sestavljajo pod vodstvom dr. Uroša Zupančiča sami znani plezalci z Jesenic. Reševalci se bodo jutri zjutraj napotili pod Špikovo steno, da preneso ponesrečenčevo truplo v dolino, kjer bo v Martuljku ali pa na Jesenicah položeno na mrtvaški oder. Tragična nesreča mladega Albina Zupana je vzbudila zlasti v mlajši generaciji naših turistov, ki ga je dobro poznala, globoko obžalovanje.

Neodvisni likovni umetniki so zborovali

Ljubljana, 27. avgusta

V restavraciji pri Košaku so snoči zborovali člani Kluba neodvisnih likovnih umetnikov. Zbor, ki je bil zelo lepo obiskan in je potekel v najlepšem redu, je vodil predsednik **Stane Kregar**, ki je podal tudi izčrpno poročilo o delu kluba v pretekli poslovni dobi.

Iz njegovega poročila posnemamo, da so se člani kluba ves čas složno trudili, da je klub mogel verno slediti delovnemu programu, ki je bil postavljen na lanskem občnem zboru. V ospredju je seveda stalo umetnostno ustvarjanje. Klub je priredil razstavo na velesejmu, udeležil se je razstave otroka v slovenski likovni umetnosti, člani kiparji so se udeležili natečaja za spomenik kralja Aleksandra v Ljubljani in Mariboru in povsod so zavzeli prva mesta. Pravtako so slikarji sodelovali pri natečaju za zgodovinske slike in okrasitev hodnika v banski palači. Da bi se moglo občinstvo čim bolje seznaniti z moderno umetnostjo, je klub priobčeval v »Sodobnosti« članke o moderni likovni umetnosti. Člani so tudi skrbeli za svoje izpopolnjevanje s tem, da so kljub skromnim razmeram, v katerih žive, hodili na daljša študijska potovanja v tujino.

Klub se je udejstvoval pri vseh akcijah, ki bi mogle kakorkoli pomagati pri razvoju slovenske likovne umetnosti. Z zadovoljstvom je mogel predsednik ugotoviti, da so bili člani prav v tej smeri klubovega dela povsem solidarni.

Tudi v tujini je klub skušal prirediti razstave, ki naj bi svet seznanile z našo moderno likovno umetnostjo. Zamišljena je bila predvsem razstava v Pragi. Žal pa do nje ni prišlo zaradi znanih dogodkov.

Da bi klub v naši javnosti poudaril, kako zna ceniti može, ki sicer niso ustvarjali v likovni umetnosti, a so zanjo mnogo storili, je v preteklem poslovnem letu imenoval za svoje častne člane predsednika dr. Frana Windischerja, profesorja dr. Steleta in upravnika Narodne galerije Janeza Zormana.

Predsednikovemu poročilu so sledila še poročila poslovnega tajnika Boga Preglja, blagajnika Marija Preglja in revizorja Nikolaja Pirnata.

Nato so bile volitve, v katerih je bil izvoljen pod predsedstvom Staneta Kregarja skoro ves stari odbor s tajnikom Maksimom Sedejem, blagajnikom Marijem Pregljem, revizorji Nikolajem Pirnatom, Karlom Putrichom in Zdenkom Kalinom in poslovnim tajnikom Bogom Pregljem.

Med slučajnostmi so zborovalci ugotovili še potrebo, da se v Ljubljani kot nujno dopolnilo drugim prosvetnim zavodom ustanovi tudi umetnostna obrtna šola in kot njen vrh še umetniška akademija.

NAGRADNA KRIŽANKA

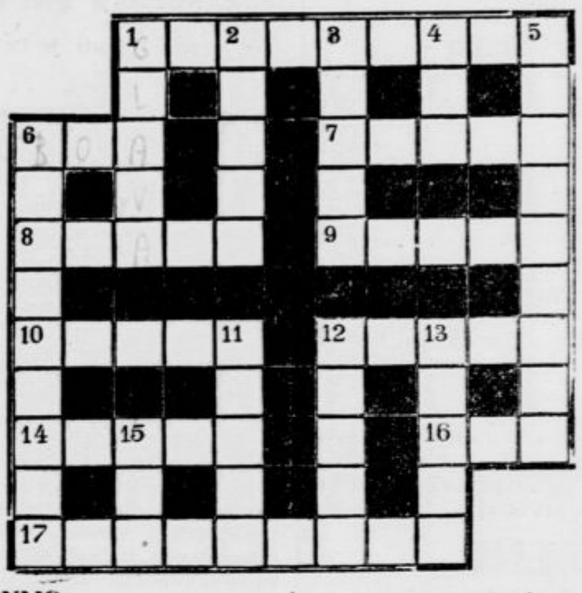

BESEDE POMENIJO:

Vodoravno: 1. stara slovanska abeceda; 6. velika tropska kača; 7. jed; 8. žensko ime; 9. orodje za snaženje prahu; 10. mesto v Južni Rusiji; 12. oseba iz »Don Carlosa« (ljubica Filipa II.); 14. krstno ime Device Orleanske; 16. prva žena; 17. do nedavnega svobodna afriška država.

Navpično: 1. del telesa; 2. bojišče ali pozornica; 3. mesto v Srbiji, pa tudi srbohrv. izraz za svinec; 4. žensko ime; 5. pokrajina v Mali Aziji; 6. kraj pod trojanskim klancem; 11. slaven izdelovalec gosli; 12. pesniki, ki niso liriki; 13. spevoigra; 15. latinski pozdrav.

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE:

Vodoravno: Abesinija, Marino, ad, ebenovina, remi, rum, Ilica, es, teran, ar, Odesa, Jernej, Sava, ro, osa, ris, da, Agato. **Navpično:** Amerika, Babel, eremit, sinice, ino, Janus, Adam, Irenej, aron, Aden, Nanos, rja, evo, rasa, sad, Rio, AG, rt.

Nagrado v znesku 100 din

je žreb tokrat naklonil dijakinji Mari Siardovi v Ljubljani, Vodovodna cesta 72. Troje nagrad v knjigah pa si dele: Mici Tomažičeva, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 12, Draga Hrovatova, Bled 1, trgovina Hočevar in Marjan Lebar, Brežice.

★

Rešitve je treba poslati do petka in sicer po navadni dopisnici, tako da križanko izrežete iz lista, jo pravilno izpolnite in izrezek nalepite na zadnjo stran dopisnice. Reševalci v Ljubljani, Mariboru in Celju, lahko izrezek iz lista z izpolnjeno križanko nalepijo tudi na navaden kos papirja in ga do petka vržejo v nabiralnike »Jutrovih« podružnic. Po žrebu izbranemu reševalcu pripade nagrada 100 din, razen tega pa so na razpolago še tri tolažilne nagrade v knjigah.

A. BOC izdelovanje vseh vrst rolet
LJUBLJANA — VODNIKOVA CESTA 43
K novi hiši so Vam potrebni v okna roleti. Izdelujem vse vrste rolete, žaluzije, Esslinger, drvonitke in platnene rolete — po najnižji ceni! Nudim pri naročilu tudi plačilne olajšave. Rolete tudi tkane v svili. Popravila!
Obrnite se na mojega zastopnika, da vam predloži vzorce z navedbo najnižje cene!
Zastopnik za Zasavje:
FRIC MRZEL — TRBOVLJE II.

ZA NEDELJSKE IZLETE V MODERNIH AVTOBUSIH IN ZA VSE AVTOBUSNE VOŽNJE OD TRGA TRBOVLJE DO KOLODVORA SE NAJTOPLEJE PRIPOROČA
Jože Dolanc
AVTOPODJETJE
TRBOVLJE
AVTOTAKSI VSAK ČAS NA RAZPOLAGO
CENE NIZKE!

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Štanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak — Vsi v Ljubljani.